

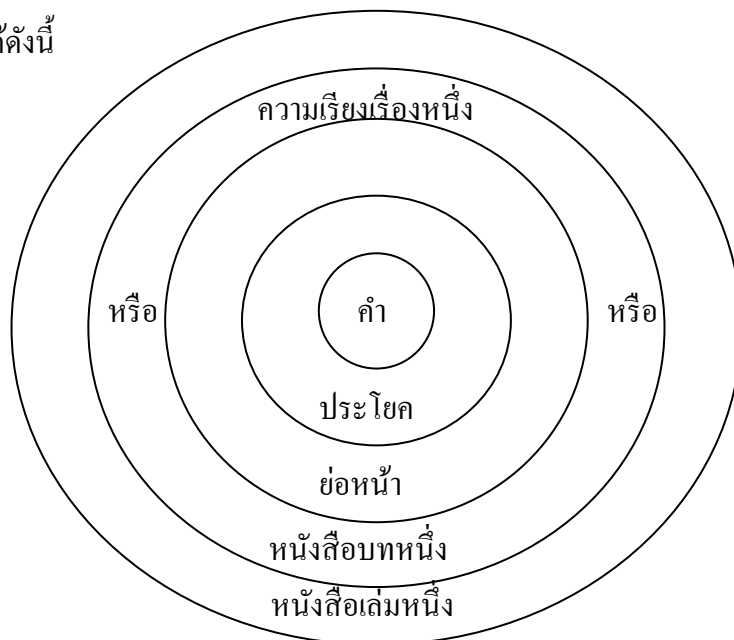
บทที่ 3

การเตรียมย่อหน้า

การจัดระเบียบความคิดของเรื่องทั้งหมดโดยรวม ๆ ได้กล่าวมาแล้วอย่างละเอียดในบทที่ 1 และบทที่ 2 ต่อไปเป็นการศึกษาถึงเรื่องการจัดระเบียบความคิดของเนื้อหาในส่วนปลีกย่อยหรือการจัดระเบียบความคิดในแต่ละส่วนของเนื้อหานั้น ซึ่งอยู่ในรูปของ “ย่อหน้า”

ย่อหน้าคืออะไร

ย่อหน้าคือกลุ่มของประโยคที่มารวมกัน เพื่อแสดงความคิดสำคัญเพียงอย่างเดียว ในย่อหน้าหนึ่ง ๆ ต้องมีใจความสมบูรณ์ในตัวเองเสมอ ตามปรกติย่อหน้าเป็นส่วนประกอบของความเรียงเรื่องหนึ่งหรือหนังสือในบทหนึ่ง ถ้าเราเรียงลำดับหน่วยที่สื่อความหมายตั้งแต่ระดับคำขึ้นมาจนเป็นเนื้อหาของหนังสือเล่มหนึ่ง เพื่อให้เห็นลักษณะของย่อหน้าได้ชัดเจนขึ้นก็จะเขียนเป็นเปรียบเทียบด้วยภาพได้ดังนี้

นั่นคือคำหลายคำรวมกันเป็นประโยคหนึ่ง ประโยคหลายประโยครวมกันเป็นย่อหน้าหนึ่ง ย่อหน้าหลายย่อหน้ารวมกันเป็นหนังสือ หรือความเรียงเรื่องหนึ่ง และหนังสือหลายบทรวมกันเข้าเป็นเนื้อหาของหนังสือเล่มหนึ่ง

เมื่อย่อหน้าครั้งหนึ่ง ข้อความบรรทัดแรกของย่อหน้านั้นต้องเว้นข้างไปทางขวามือนิดหนึ่ง
ปล่อยให้มื้ที่ว่างในตอนเริ่มต้นบรรทัดแรกให้เป็นที่สังเกตเห็นได้ ดังตัวอย่าง

.....
.....
.....
.....

หนึ่งย่อหน้า

.....
.....

หนึ่งย่อหน้า

ส่วนความยาวของย่อหน้านั้นไม่จำกัด ขึ้นอยู่กับความสำคัญและความคิดของเนื้อหาที่
นำมาเขียน คือถ้าความคิดของเนื้อหานั้นง่าย ๆ ก็เขียนสั้น ๆ และถ้าความคิดของเนื้อหานั้น
ซับซ้อนก็เขียนค่อนข้างยาว แต่การเริ่มต้นฝึกฝนในที่นี้ ขอแนะนำให้เขียนย่อหน้าสั้น ๆ หรือไม่
ยาวและไม่พิสดารจนเกินไป ต่อเมื่อได้เรียนรู้และเข้าใจหลักเกณฑ์วิธีเขียนอย่างละเอียดแล้ว จึง
ค่อยแนะนำวิธีเขียนย่อหน้าแบบยาว ๆ และพิสดารต่อไป

หลักสำคัญของย่อหน้า

หลักสำคัญเบื้องต้นเกี่ยวกับย่อหน้า ซึ่งควรทำความเข้าใจก่อนเรื่องอื่น มีดังนี้คือ

1. ในย่อหน้าหนึ่ง ๆ ควรแสดงความคิดหรือเน้นความคิดสำคัญเพียงอย่างเดียว

ย่อหน้าที่มีความคิดสำคัญมากกว่าหนึ่งความคิดเป็นย่อหน้าที่ทำหน้าที่ใหญ่เกินตัว
จำเป็นจะต้องขอยออกเป็นย่อหน้าได้อีกหลายย่อหน้า โดยการจำกัดความคิดในย่อหน้า ให้มีเนื้อหา
แคบลง การจำกัดความคิดในย่อหน้าคล้าย ๆ กับการถ่ายรูปด้วยกล้องขนาดเล็ก ซึ่งช่างไม่
สามารถที่จะถ่ายทุกสิ่งทุกอย่างลงไปรวมในภาพนั้นได้หมด ตัวอย่างเช่น จะถ่ายรูปคนทั้งเมือง
เพียงครั้งเดียว ก็จะได้ภาพของคนบางคนปรากฏในภาพเท่านั้น แต่ทุก ๆ คนจะไม่ติดอยู่ใน
ภาพถ่ายทั้งหมด คราวนี้ลองจัดมุมกล้องเสียใหม่ ถ่ายเฉพาะบุคคลในครอบครัวเดียว ก็จะได้ภาพที่
ชัดเจนขึ้น แต่ไม่อาจจะได้รายละเอียดของภาพอย่างชัดเจนหรือครบทุกส่วน เหมือนกับการถ่ายรูป
คนเพียงคนเดียว ดูเปรียบเทียบจากรูปข้างล่าง

รูปถ่ายคนทั้งเมือง

รูปถ่ายคนในครอบครัว

รูปถ่ายคน ๆ เดียว

ย่อหน้าก็เช่นเดียวกัน ถ้าเราบรรยายเรื่องหลาย ๆ เรื่องรวมกันในย่อหน้าเดียวด้วยประโยคเพียง 10 ประโยค ก็เหมือนกับเราบรรยายถึงลักษณะของคนทุกคนในเมืองหรือในครอบครัว ย่อมจะไม่ชัดเจนแจ่มแจ้งเท่ากับการบรรยายลักษณะของคนเพียงคนเดียว

การถ่ายรูปมีการจำกัดมุมมองหรือจัดโฟกัสเพื่อให้ภาพชัดเจนขึ้น การเขียนย่อหน้าเพื่อให้ได้เรื่องราวชัดเจนก็ต้องมีการจำกัดความคิดลงเพียงความคิดเดียวในย่อหน้าจั้นนั้น นั่นคือในย่อหน้าหนึ่ง ๆ ต้องแสดงความคิดหรือเน้นความคิดอย่างเดียวลงไป ยิ่งจำกัดความคิดให้แคบลงได้เท่าใด ความคิดในย่อหน้าก็ยิ่งชัดเจนมากขึ้นเพียงนั้น ดังจะขอยกตัวอย่างถึงการถ่ายรูปอีกครั้งหนึ่ง สมมติว่าเราถ่ายรูปคนเต็มตัว (รูปที่ 1 หน้าถัดไป) และเราคิดว่าต้องการแต่จะได้เฉพาะรายละเอียดที่เป็นรูปครึ่งตัว เราก็ต้องมาจัดมุมมองหรือโฟกัสเสียใหม่ เลื่อนกล้องให้เข้าใกล้ตัวคนที่ถูกถ่ายมากขึ้น จัดให้ระยะและจังหวะพอดี ก็จะได้รูปดังส่วนที่เราต้องการ (รูปที่ 2 หน้าถัดไป) และถ้าหากเราพิสมัยต้องการอยากได้แค่รายละเอียดส่วนที่เป็นดวงตาและจมูกเราก็ต้องเลื่อนกล้องเข้ามาใกล้ตัวผู้ถูกถ่ายอีก ก็จะได้รายละเอียดส่วนที่เป็นดวงตาและจมูกชัดเจนยิ่งขึ้น (รูปที่ 3 หน้าถัดไป)

รูปที่ 1

รูปที่ 2

รูปที่ 3

ย่อหน้าที่ยิ่งให้รายละเอียดชัดเจนก็คือ ย่อหน้าที่มุ่งแสดงหรือเน้นความคิดแต่เพียงอย่างเดียวและมีการจำกัดความคิดให้แคบลง ทำนองเดียวกับการถ่ายรูป ที่เลื่อนกล้องให้เข้าใกล้ตัวผู้ถูกถ่ายนั่นเอง

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของย่อหน้าที่ยังไม่ได้จำกัดความคิด ซึ่งพูดถึงเรื่องหลายเรื่องปน ๆ กันไป

(1) มะละกอก็คือต้นไม้ชนิดหนึ่ง ใบใหญ่เป็นจัก ๆ ก้านยาว ใช้ผลที่ยังไม่สุกเป็นผักหรือใช้ผลที่สุกแล้วเป็นผลไม้ มีอยู่หลายชนิด คือ มะละกอดำผู้ คือชนิดที่มีลูกห้อยจากก้านยาว ๆ และมะละกอดำเมีย คือชนิดที่มีลูกติดกับลำต้น มะละกอชอบอากาศร้อน ดินร่วนซุย หรือที่ซึ่งน้ำไหลซึมได้ดี แต่ไม่ชอบที่แฉะหรือมีน้ำขัง เพราะจะทำให้มันตายง่าย วิธีปลูกก็ง่าย เพียงแต่ขุดหลุมให้เหมาะ ๆ ใส่เศษหญ้าและปุ๋ยคอกลงไป แล้วหว่านเมล็ดพันธุ์ หนึ่งรดน้ำ มะละกอก็จะเจริญงอกงามดี มะละกอมีประโยชน์หลายอย่าง เช่น สกัดเอายางไปทำเป็นยาถ่ายบางชนิดหรือทำเป็นฮอร์โมนช่วยย่อยอาหาร ผลก็ใช้รับประทานได้ การปลูกมะละกอก็ได้เปรียบพืชชนิดอื่นหลายอย่าง คือลงทุนน้อยกว่า บำรุงรักษาง่ายกว่า และผลที่ได้รับสูงกว่าพืชผักหรือผลไม้ชนิดอื่น

จะเห็นได้ว่าย่อหน้าหมายเลข (1) นี้แสดงความคิดหลายอย่างรวมกัน คือพูดถึงลักษณะของมะละกอ ทำเลที่มะละกอชอบ วิธีปลูกมะละกอ ประโยชน์ของมะละกอ และเปรียบเทียบการปลูกมะละกอว่าดีกว่าการปลูกพืชชนิดอื่นอย่างไร ทุกประเด็นที่พูดถึงในย่อหน้านี้

ยังไม่จะแจ้ง ลักษณะการเขียนย่อหน้าแบบนี้ยังไม่ได้จำกัดเนื้อหาให้แคบลงไป จึงไม่สามารถแสดงความคิดใดความคิดหนึ่งให้ผู้อ่านเข้าใจรายละเอียดอย่างหมดจดเพียงพอ

คราวนี้ลองมาจำกัดความคิดโดยเลือกกล่าวถึงประเด็นใดประเด็นหนึ่งแต่เพียงประเด็นเดียว เช่น กล่าวถึงวิธีปลูกมะละกอ หรือเปรียบเทียบการปลูกมะละกอว่าดีกว่าการปลูกพืชชนิดอื่นอย่างไร โดยใช้ความยาวให้ใกล้เคียงกับความยาวของย่อหน้าเดิม จะได้รายละเอียดที่ชัดเจนกว่าเดิม

(2) วิธีปลูกมะละกอที่ได้ผลดีควรทำตามลำดับขั้นดังนี้ ขั้นแรก เลือกหาเมล็ดพันธุ์ที่มีเนื้อหนา รสหวาน และมีผลดก นำมาคลุกยาฆ่าแมลง และฟุ้งแดดให้แห้ง ขั้นที่สอง ขุดหลุมให้มีขนาดกว้างยาวและลึกราว 60-80 เซนติเมตร แล้วเผาถ่านหลุม ใส่หญ้าแห้งผสมปุ๋ยหมักและดินร่วนลงไปในอัตราส่วนที่เท่า ๆ กัน ให้ระดับผิวดินปากหลุมสูงกว่าระดับพื้นผิวดินรอบบริเวณหลุมราว 20 เซนติเมตร ขั้นต่อไป เอาเมล็ดพันธุ์ที่เตรียมไว้หยอดลงไปยังหลุมที่เตรียมไว้ประมาณหลุมละ 7-10 เม็ด แล้วรดน้ำทุกวัน เมื่อเมล็ดพันธุ์เจริญเป็นต้นอ่อนได้ราวหนึ่งเดือนให้สังเกตว่าต้นอ่อนต้นใดมีลำต้นอวบและใบเขียวกว่าต้นอื่น ๆ ก็ถอนต้นอื่น ๆ ทิ้งคงไว้แต่ต้นที่อวบและแข็งแรงที่สุดแต่เพียงต้นเดียว และขั้นสุดท้าย หมั่นรดปัสสาวะที่ผสมน้ำจันเจือจางสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง มะละกอก็จะเจริญเติบโตและผลิดอกออกผลสมบูรณ์

(3) การปลูกมะละกอดีกว่าการปลูกพืชผักชนิดอื่นหลายประการ คือประการแรกลงทุนน้อยกว่าการปลูกพืชชนิดอื่น กล่าวคือ หาเมล็ดพันธุ์ได้ง่าย และใช้ปุ๋ยที่มีปริมาณน้อยกว่าต้นไม้ชนิดอื่นที่มีขนาดเดียวกัน ประการที่สอง การบำรุงรักษาง่ายกว่าต้นไม้เพราะมะละกอเป็นพืชที่มีศัตรูน้อย ไม่มีแมลงหรือเชื้อรารบกวน จึงไม่จำเป็นต้องเสียเวลาพ่นยาฆ่าแมลงหรือพ่นเชื้อราเหมือนพืชผักชนิดอื่น และประการที่สาม มะละกอให้ประโยชน์มากกว่าผลไม้และผักอย่างอื่น กล่าวคือ มะละกอให้ผลตลอดปี ซึ่งผลไม้หรือผักอย่างอื่นส่วนมากมักจะออกผลไปตามฤดูกาล และผลมะละกอใช้รับประทานได้ทั้งดิบและสุก ให้คุณค่าทางอาหารสูง ยางมะละกอยังช่วยทำให้เนื้อเปื่อย ช่วยในการย่อยอาหารได้ดี นอกจากนี้ต้นมะละกอมีรูปทรงโปร่ง ใบเป็นจัก ๆ สวยงาม เหมาะที่ปลูกเป็นไม้ประดับ ตกแต่งได้อีกด้วย

ขอให้สังเกตว่าย่อหน้าหมายเลข (2) พูดถึงวิธีปลูกมะละกอแต่เพียงอย่างเดียวและย่อหน้าหมายเลข (3) พูดเปรียบเทียบแต่การปลูกมะละกอว่าดีกว่าพืชชนิดอื่นอย่างไรแต่เพียงอย่าง

เดียว จึงให้รายละเอียดต่าง ๆ ที่ชัดเจนกว่าในย่อหน้าตอนต้น ซึ่งกล่าวถึงเรื่องหลาย ๆ ประเด็นรวมกัน

คราวนี้เราคงเข้าใจแล้วว่า การจำกัดความคิดในย่อหน้าก็คือ การรู้จักเน้นความคิดที่พูดให้ตรงจุด และให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนั้นเพียงอย่างเดียว เหมือนกับการถ่ายรูปที่ต้องจัดมุมกล้องหรือโฟกัสให้ได้ระยะและขนาดพอดี นอกจากนั้นการกล่าวแต่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของเรื่องนั้นโดยขาดรายละเอียดที่ครบถ้วนก็ดี หรือการกล่าวถึงรายละเอียดที่ย่นย่อเล็กน้อยก็ดี ย่อมจะทำให้ความคิดในเรื่องนั้นไม่สมบูรณ์ เปรียบเหมือนกับการถ่ายรูปที่จัดมุมกล้องหรือโฟกัสไม่สมดุล คือใกล้เกินไป หรือภาพที่ถ่ายอยู่ไม่ตรงมุมกล้อง หรือภาพนั้นมีระยะห่างเกินไป ภาพที่ได้ออกมาจะบิดเฉพาะบางส่วน หรือได้ภาพเล็กที่เลื่อนเกินไป ดังรูปข้างล่าง

ระยะห่างเกินไป

ระยะใกล้เกินไป

ไม่ตรงมุมกล้อง

ภาพถ่ายที่ได้ขนาด จึงควรเป็นภาพที่จัดมุมกล้องหรือโฟกัสได้ระยะและขนาดพอดี เหมือนกับการเขียนย่อหน้าที่ต้องจับสาระสำคัญของเรื่องที่จะกล่าว และให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนั้นอย่างชัดเจนครบถ้วน

2. ย่อหน้าควรมีเอกภาพ

เอกภาพหมายถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ย่อหน้าที่เป็นเอกภาพจึงหมายถึงย่อหน้าที่กล่าวถึงเรื่องราวอย่างเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพียงอย่างเดียวและมีความสมบูรณ์ในตัวเอง ย่อหน้าที่ขาดเอกภาพเป็นย่อหน้าที่ขาดความสมบูรณ์ หรือทิ้งรายละเอียดที่จำเป็นบางส่วน

ไป หรืออาจจะมีใจความสำคัญหลายอย่าง คือพูดถึงเรื่องหลายเรื่องปนกันไป ในย่อหน้าเดียวกัน ดังตัวอย่างย่อหน้าหมายเลข (1) ในข้อ 1. ข้างต้น เป็นย่อหน้าที่ขาดเอกภาพ ส่วนย่อหน้าหมายเลข (2) และหมายเลข (3) เป็นย่อหน้าที่พูดถึงเรื่องราวอย่างเดียวกันในย่อหน้าเดียวกันลักษณะเช่นนี้จัดว่า เป็นย่อหน้าที่มีเอกภาพ

หลักการเขียนย่อหน้าให้มีเอกภาพก็คือ

ก. จะต้องยึดประเด็นของเรื่องหรือเนื้อหาของเรื่องให้มั่นคงว่า กำลังเขียนเรื่องอะไร อยู่ก็กล่าวถึงเรื่องนั้นแต่เพียงอย่างเดียว อย่าวกนอกเรื่องหรือนอกเนื้อหาที่จะเขียน สิ่งที่ทำลายเอกภาพของย่อหน้าก็คือ การกระโดดข้ามจากเรื่องที่จะเขียนไปกล่าวถึงเรื่องอื่น เช่น กำลังเขียนเกี่ยวกับเรื่องสุนัข ก็ไม่ควรพูดถึงเรื่องของคนแก้วในตอนกลางย่อหน้า นอกเสียจากว่า การพูดถึงเรื่องคนแก้วนั้น ทำให้เรื่องราวของสุนัขที่กำลังพูดถึงอยู่นั้นชัดเจนยิ่งขึ้น

ข. จะต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่เขียนอย่างสมบูรณ์ ไม่ทิ้งรายละเอียดที่จำเป็น เช่น เมื่อพูดถึงเรื่องหลักประชาธิปไตย จะกล่าวแต่เรื่องของสิทธิแต่อย่างเดียว โดยไม่กล่าวถึงหน้าที่ควบคู่กันไปด้วย ถือว่าทิ้งรายละเอียดที่จำเป็นไปเสีย หรือเมื่อพูดถึงองค์ประกอบของภาษา จะกล่าวถึงแต่รายละเอียดที่เป็นสัญลักษณ์ คำ ประโยค หรือความหมาย แต่เพียงอย่างหนึ่งอย่างใด โดยไม่กล่าวถึงรายละเอียดทั้งสองอย่างนี้ ก็ถือว่าขาดรายละเอียดที่จำเป็น จะทำให้ย่อหน้าขาดความสมบูรณ์ไป

3. ย่อหน้าควรมีความสัมพันธ์และความต่อเนื่องกัน

ความสัมพันธ์ ในที่นี้หมายถึงแต่ละส่วนของย่อหน้าต้องเกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกัน ตามเหตุผลได้เรื่องได้ราว และ**ความต่อเนื่อง** คือส่วนต่าง ๆ ในย่อหน้ามาปะติดปะต่อกันอย่างราบรื่น ได้ลำดับ ถ้าหากจะแสดงความหมายของคำสองคำนี้ให้เห็นชัดเจน ก็จะอุปมาได้ว่า **ความสัมพันธ์** เปรียบเหมือนการทำงานของส่วนประกอบชิ้นเล็กชิ้นน้อยของเครื่องจักรกล ที่มีการประสานเกี่ยวข้องกันพอดี เครื่องจักรจึงทำงานได้ ส่วน**ความต่อเนื่อง**เปรียบเหมือนน้ำมันหล่อลื่นที่ช่วยทำให้เครื่องจักรกลทุกชิ้นเดินได้อย่างราบเรียบ ไม่สะดุดไม่สะดุด หรือเกิดการเสียดสีจนทำให้เครื่องจักรกลร้อน เกิดการเผาไหม้ให้هلكเป็นจุล

การสร้างความสัมพันธ์ ในย่อหน้า จะต้องมีการจัดระเบียบและลำดับ ของเนื้อหา ตัวอย่างเช่น เมื่อต้องการจะบอกถึงลักษณะของคน ก็มักจะจัดระเบียบและจัดลำดับความคิดโดยบรรยายจากศีรษะลงมาตามลำดับจนถึงนิ้วเท้า หรือในทางกลับกัน บางทีก็บรรยายจากนิ้วเท้า ขึ้นมาตามลำดับจนถึงส่วนที่เป็นศีรษะ ถ้าพูดถึงลักษณะของบ้าน ก็มักจะกล่าวถึงส่วนที่เป็นพื้น

ขึ้นไปตามลำดับจนถึงลังคา ถ้าพูดถึงลักษณะของรูปภาพมักจะบรรยายจากซ้ายไปขวา พูดถึงวิธีปรุงอาหาร เริ่มบรรยายตั้งแต่การเตรียมส่วนประกอบต่าง ๆ ตามลำดับจนกระทั่งถึงกรรมวิธีสุดท้ายบนเตาไฟ พูดถึงการตัดเย็บเสื้อผ้า ต้องเริ่มต้นบรรยายจากการเลือกแบบ ก่อนที่จะพูดถึงการตัดร่างคุมหรือการรีดเสื้อผ้าหลังจากที่ตัดเย็บเสร็จแล้ว เป็นต้น เนื้อหาที่ยกมาเป็นตัวอย่างดังกล่าว ถ้าจัดระเบียบหรือวางลำดับไม่ถูกต้อง ย่อมจะทำให้เกิดความสับสน ต่อไปเป็นตัวอย่าง**ความสัมพันธ์**ที่ได้จัดระเบียบและวางลำดับความคิดดีแล้ว

(4) การตัดดวงเอาผลประโยชน์จากการอ่านตำราให้ได้มากที่สุด ท่านควรปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ท่านควรสำรวจเนื้อหาโดยทั่วไปในหนังสือก่อนว่ามีอะไรบ้าง ท่านควรอ่านซ้ำ ๆ ทำความเข้าใจ ตั้งคำถามควบคู่ไปกับการอ่าน แล้วทำบันทึกย่อเรื่องสำคัญ ๆ ในแต่ละบท ทดสอบความรู้ของท่านจนเชื่อมั่นว่า สามารถตอบคำถามที่คล้ายคลึงกันในชั้นเรียนหรือในเวลาสอบได้ ตรวจวิจารณ์บันทึกย่อ อ่านทบทวนเรื่องที่ยังไม่เข้าใจให้แจ่มแจ้งเสียใหม่

ย่อหน้า**นี้มีความสัมพันธ์**ที่ถูกต้อง คือจัดระเบียบและวางลำดับเนื้อหาได้เหมาะสมตามลำดับ แต่ยังเป็นย่อหน้าที่ขาด**ความต่อเนื่อง** ซึ่งควรปรับปรุงโดยเพิ่มความต่อเนื่องเข้าไปดังนี้

(5) การตัดดวงเอาผลประโยชน์จากการอ่านตำราให้ได้มากที่สุด ท่านควรปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ อย่างรอบคอบ **ดังนี้** ประการแรก ท่านควรสำรวจเนื้อหาโดยทั่วไปในหนังสือก่อนว่ามีเนื้อหาอะไรบ้าง **ประการที่สอง** ท่านควรอ่านซ้ำ ๆ เพื่อทำความเข้าใจและตั้งคำถามควบคู่กันไปกับการอ่าน **ประการต่อมา** ท่านก็ทำบันทึกย่อเรื่องที่สำคัญ ๆ ในแต่ละบท แล้วทดสอบความรู้ของท่านจนเชื่อมั่นว่า สามารถตอบคำถามที่คล้ายคลึงกันกับในชั้นเรียนหรือในเวลาสอบได้ **ประการสุดท้าย** ควรตรวจวิจารณ์บันทึกย่อและอ่านทบทวนเรื่องที่ยังไม่เข้าใจให้แจ่มแจ้งเสียใหม่

ความต่อเนื่อง ในย่อหน้า คือ **คำเชื่อม**ที่ขีดเส้นใต้ ซึ่งมีหน้าที่สำหรับเชื่อมส่วนต่าง ๆ ของเนื้อหาให้ประสานกลมกลืนกัน โดยส่งผ่านความคิดจากข้อความหนึ่งไปสู่อีกข้อความหนึ่งได้อย่างราบรื่น คำเชื่อมที่ประสานความคิดเหล่านี้อาจเป็นวลีหรือประโยคก็ได้ แต่ที่สำคัญก็คือมีหน้าที่เชื่อมความคิดในประโยคหนึ่งหรือความคิดช่วงหนึ่งกับประโยคอื่นหรือช่วงความคิดอื่นให้เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพิ่มความชัดเจนให้แก่ย่อหน้าทั้งหมดโดยรวม ๆ

ย่อหน้าที่ดีต้องน่าอ่าน **ความต่อเนื่อง**ทำหน้าที่หล่อเลี้ยงย่อหน้าให้คงมั่งยังขึ้นและมีความกลมกลืนยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดเจนว่า ย่อหน้าที่มีแต่ความสัมพันธ์โดยไม่มีความต่อเนื่องก็คล้าย ๆ กับอาหารที่ยังไม่ได้ปรุงรสนั่นเอง

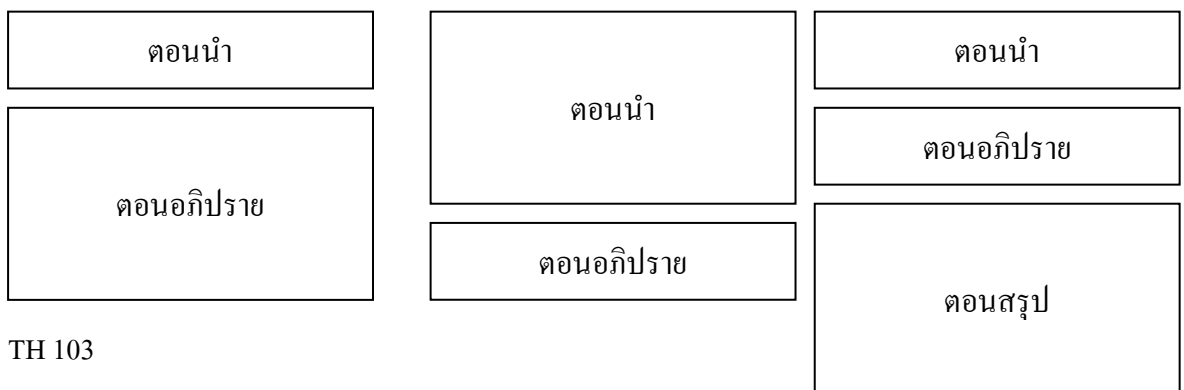
4. ย่อหน้าควรจะขยายความอย่างไรเพียงพอและหมดจด

การขยายความในย่อหน้าขึ้นอยู่กับจุดประสงค์หรือความมุ่งหมายในการเขียนย่อหน้านั้น ๆ ตัวอย่างเช่น จุดมุ่งหมายของย่อหน้า คือการอธิบายถึงวิธีสร้างกล่องเก็บหนังสือ เราต้องไม่หยุดอธิบายเรื่องกล่องหนังสือ จนกว่าจะพูดถึงกล่องหนังสือนั้นเสร็จสิ้นไปแล้ว แต่บางทีก็ลืมหุุดถึงการทาสีหรือพันสีก่อนที่จะใส่หนังสือไปในกล่อง ดังนั้นย่อหน้าจึงกล่าวถึงรายละเอียดการทำกล่องหนังสือไม่ครบถ้วน จงระลึกไว้ว่า ย่อหน้าจะไม่สมบูรณ์ จนกว่าจะได้กล่าวถึงขั้นสุดท้ายของการสร้างกล่องทำหนังสือ อย่าจบย่อหน้าลงในเมื่อเรื่องที่จะกล่าวยังไม่จบ เพราะยังขยายความไม่เพียงพอและไม่หมดจด ควรเขียนรายละเอียดต่าง ๆ ของเรื่องให้ครบถ้วนเสียก่อนที่จะจบ

ย่อหน้าโดยทั่วไปมีส่วนประกอบสำคัญอยู่ 3 ส่วน คือ **ส่วนประกอบตอนต้น** **ส่วนประกอบตอนกลาง** และ **ส่วนประกอบตอนปลาย** ตามลำดับ ส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ บางทีก็เรียกกันทั่วไปว่า **ตอนนำ** **ตอนอภิปราย** และ **ตอนสรุป** ตามลำดับ

ในตอนนำมักเขียนด้วย**ประโยคใจความ**ที่เราต้องการกล่าวถึง**ประเด็นความหรือใจความ**หรือ**ความคิดสำคัญ**ของเรื่องในย่อหน้า ใน**ตอนอภิปราย** กล่าวถึงรายละเอียดที่เกี่ยวกับ**ประเด็นความ**ในย่อหน้า และใน**ตอนสรุป** คือการปิดท้ายการอภิปรายให้สมบูรณ์ ส่วนมากมักจะอ้าง**ประเด็นสำคัญ**ในตอนนำมากล่าวซ้ำ หรืออาจจะสังเขป**ความคิดสำคัญ**ทั้งหมดในย่อหน้ามากล่าวก็ได้

การขยายความในย่อหน้าให้เพียงพอและหมดจดนั้น ควรจัดย่อหน้าให้ได้สัดส่วนเหมาะสม กล่าวคือ ควรมี**ตอนนำ**และ**ตอนสรุป**สั้น ๆ และมี**ตอนอภิปราย**ยาว ๆ เพื่อขยายไปถึงขนาด (ดังรูปที่ 1 ข้างล่าง) ไม่ควรให้มี**ตอนนำ**หรือ**ตอนสรุป**ยาว ๆ และมี**ตอนอภิปราย**สั้น ๆ (ดังรูปที่ 2 และ 3 ข้างล่าง)

ตอนสรุป

ตอนสรุป

รูปที่ 1

รูปที่ 2

รูปที่ 3

จงสังเกตรูปตัวอย่างต่อไปนี้ พุทธถึงอุบัติเหตุการขับรถชนคน จัดว่าเป็นย่อหน้าที่ไม่ดี เพราะตอนนำกล่าวมากเกินไปกว่าก่อนย่อหน้า แต่ตอนอภิปรายให้รายละเอียดที่สั้นเกินไป

(6) ข้าพเจ้าได้รับบทเรียนที่ล้ำค่ายิ่งในชีวิต เมื่อข้าพเจ้าได้ประสบกับเหตุการณ์อันน่าตื่นเต้นเมื่อปีที่ผ่านมาแล้ว ตามเส้นทางที่ข้าพเจ้าไปร่วมงานระหว่างเพื่อนฝูงกับเพื่อนชายคนหนึ่งเป็นเวลาราวสองทุ่มเศษ ฝนกำลังตกหนัก แม้ว่าเราพยายามขับรถให้เร็วอย่างไร เพื่อให้ทันเวลาเปิดงาน แต่ก็ทำไม่ได้ เพราะสายฝนที่กระหน่ำลงมาอย่างไม่ลืมหูลืมตา เราต้องปลอบใจตัวเองด้วยการมองตากัน สนทนาถึงเรื่องของเพื่อนบางคนที่จะได้พบกันในงาน ฟังเพลงเบา ๆ จากวิทยุในรถ และบางทีก็ร้องคลอไปเบา ๆ เพื่อฆ่าเวลาอันแสนจะเบื่อหน่าย กับทั้งยังเป็นการปลอบใจตัวเองไม่ให้กังวลที่จะไปไม่ทันเวลาเปิดงาน เราหยุดรถในขณะที่ถึงทางแยกซึ่งกำลังเปิดไฟแดงอยู่พอดีก่อนที่อุบัติเหตุจะเกิดขึ้น มีรถคันหนึ่งในเลนถัดไปจากรถของเราได้เล่นฝ่าไฟแดงไปชนรถบรรทุก ซึ่งกำลังเล่นผ่านสี่แยกมาพอดี จึงเกิดปะทะกันดังสนั่น มีคนบาดเจ็บหลายคน เราลืมเรื่องการไปที่ร่วมงานเสียสนิท

หมายเหตุ ตอนอภิปรายคือข้อความที่พิมพ์ด้วยตัวหนาเพื่อให้สังเกตเห็นได้ชัด ข้อความตอนต้นเป็นตอนนำและข้อความตอนจบเป็นตอนสรุป

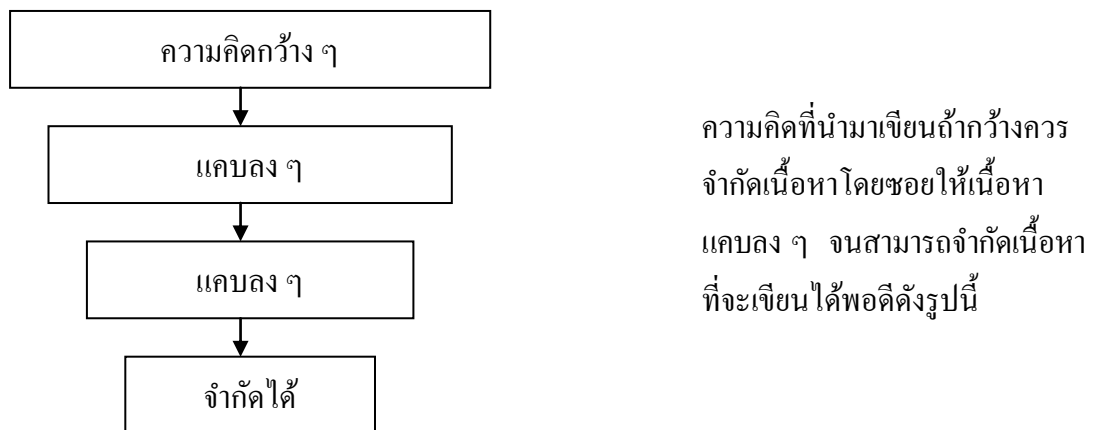
ที่จริงในย่อหน้าหมายเลข (6) นี้ พุทธถึงเรื่องที่น่าสนใจพอสมควร แต่มีตอนนำยาวเกินไป และตอนอภิปรายก็สั้นเกินไป ถ้าหากได้ปรับปรุงสัดส่วนของย่อหน้าเสียใหม่ ลดส่วนที่เป็นตอนนำออกเสีย และขยายส่วนที่เป็นตอนอภิปรายให้ชัดเจนมากขึ้น ก็จะได้ย่อหน้าที่มีการขยายความที่เพียงพอ และเหมาะสม ดังในตัวอย่างย่อหน้าหมายเลข (7)

(7) (ตอนนำ) ข้าพเจ้าจำเหตุการณ์ครั้งหนึ่งที่หวาดเสียวที่สุดในชีวิตได้ ในตอนที่ได้ขับรถไปงานเลี้ยงสังสรรค์กับเพื่อนคนหนึ่ง ขณะที่เราหยุดรถตอนสี่แยก เพื่อรอสัญญาณไฟเขียวอยู่พอดี (ตอนอภิปราย) มีรถคันหนึ่งซึ่งอยู่ในเลนถัดไปจากรถของเรา ได้เล่นฝ่าไฟแดงด้วยความเร็วเต็มที่ ขณะนั้นมีรถบรรทุกคันหนึ่ง กำลังเล่นผ่านสี่แยกตัดกับถนนสายที่เราหยุดอยู่พอดี รถทั้งสองคันจึงเกิดปะทะกันเต็มที่ เสียงดังสนั่นหวั่นไหว กระจกหน้ารถทั้งสองคันแตกกระจายเกลื่อนท้องถนน เสียคนที่อยู่ในรถร้องไห้ครวญครางขอความช่วยเหลือ เลือดสีแดงฉานของคน

บาดเจ็บไหล่ลงบนพื้นถนน คนมามุ่งดูกันเต็ม การจราจรในช่วงนั้นหยุดชะงัก อีกครู่หนึ่งมีเสียงรถหวอของตำรวจและพยาบาลผ่านมา รับคนบาดเจ็บไปรักษา (ตอนสรุป) อุบัติเหตุครั้งนี้ทำให้เราลืมเรื่องไปงานเลี้ยงคืนนั้นเสียสนิท และยังจำเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นครวญนั้นได้ติดตามมาจนถึงบัดนี้

การขยายความย่อหน้าไม่ได้หมายความว่าเขียนให้มากขึ้น หรือยาวขึ้นอย่างเดียว เหมือนกับการเอาอะไรต่ออะไรมาปะติดปะต่อกันเข้า โดยไม่ทราบจุดมุ่งหมายว่าจะเขียนเรื่องอะไร จงจำไว้ว่า การขยายความในย่อหน้านั้น ไม่ใช่กล่าวไปเรื่อย ๆ แต่จงกล่าวให้อยู่ในเรื่องหรือเนื้อหาที่ต้องการ

วิธีที่ดีที่สุดในการขยายความย่อหน้าก็คือ จงพยายามจำกัดหรือเจาะจงเนื้อหาที่จะกล่าวให้แคบลง อย่าพูดกว้าง ๆ หรือคลุมเครือ อภิปรายถึงสิ่งที่พูดถึงเพียงอย่างเดียวให้จำเพาะลงไป กล่าวอย่างตรงไปตรงมา และให้กระชับพอดีพอดี อย่าอภิปรายถึงหลายสิ่งหลายเรื่องแบบกำปั้นทุบดิน ถึงแม้ว่าบางครั้งการเขียนย่อหน้าจะเริ่มด้วยประเด็นที่กว้าง ๆ ก็ควรปรับปรุงประเด็นนั้นให้แคบลง ๆ จนกระทั่งสามารถจำกัดเนื้อหาหรือรายละเอียดที่จะเขียนได้ครอบคลุมแม่นยำตรงพอดี อย่านำเอาประเด็นที่กว้าง ซึ่งต้องการรายละเอียดที่คลุมเครือหรือไม่สามารถพูดให้ครบถ้วนให้หมดในย่อหน้าเดียวได้ แต่จะต้องปรับปรุงความคิดในย่อหน้าให้เหลือเพียงความคิดเดียว ด้วยการขยายความให้รายละเอียดสนับสนุนความคิดนั้นอย่างชัดเจนและมีความหมาย ลักษณะย่อหน้าที่มีการจำกัดความคิดมีลักษณะคล้ายรูปข้างล่าง

จงจำไว้ว่าการให้รายละเอียดเป็นสิ่งจำเป็นในการเขียนย่อหน้า เวลาเขียนควรพิจารณาให้ดูว่าจะให้รายละเอียดมากน้อยแค่ไหนจึงจะเพียงพอ จงจำกฎของการจำกัดขอบข่ายเนื้อหาที่ได้กล่าวมาแล้วตอนต้น และผนวกความคิดหลักเพิ่มเติมไปอีกว่า ถ้ายังจำกัดความคิดของย่อหน้าให้แคบลงเท่าใด ก็ยิ่งสะดวกในการพิจารณารายละเอียดมากขึ้นเพียงนั้น เปรียบเหมือนกับการพิจารณา

ส่วนต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เรามักมองเห็นภาพนั้นโดยรวม ๆ ไม่ชัดเจน สลัว หรือคลุมเครือ แต่ถ้าตัดเอาส่วนใดส่วนหนึ่งมาเพียงนิดเดียว ไปส่องกล้องจุลทรรศน์ดู ก็จะเห็นรายละเอียดของส่วน ๆ นั้นอย่างชัดเจน การจำกัดเนื้อหาความคิดในย่อหน้าก็เหมือนกับการเลือกเฟ้นส่วนใดส่วนหนึ่งเพียงส่วนเดียวมาเขียน ย่อมจะได้รายละเอียดที่ครบถ้วนยิ่งขึ้น

ขอให้พิจารณาตัวอย่างย่อหน้าหมายเลข (8) ข้างล่าง เนื้อหามีรายละเอียดที่จะเขียนมากมายถึงแม้ว่ามีการจำกัดความคิดให้แคบลง แต่ไม่สามารถที่จะให้รายละเอียดอย่างครบถ้วนหมดจดได้

(8) มหาวิทยาลัยรามคำแหงควรย้ายสถานที่ไปตั้งในทำเลแห่งใหม่ ทั้งนี้เพราะเหตุผลหลายประการ คือ ประการแรก สถานที่ตั้งในปัจจุบันอยู่ในย่านที่มีเสียงรบกวนมาก โดยเฉพาะรถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารประจำทาง ซึ่งแล่นผ่านหน้ามหาวิทยาลัยอยู่ตลอดทั้งวัน ทำให้สมาธิของนักศึกษาที่เข้าห้องเรียนวอกแวก ประการที่สอง สถานที่ตั้งปัจจุบันมีอาณาบริเวณแคบมาก สถานที่พักผ่อนหย่อนใจไม่เพียงพอ สนามกีฬาที่มีน้อยไป ประการที่สาม เป็นผลสืบเนื่องมาจากประการที่สอง คือ อาคารเรียนและอาคารห้องสมุดไม่พอบรรจุนักศึกษา นอกจากนั้นยังมีเหตุผลอื่น ๆ อีกนานัปการ ที่ข้าพเจ้าเห็นว่าควรย้ายมหาวิทยาลัยรามคำแหงไปตั้งยังทำเลแห่งใหม่ ที่กล่าวมาเพียงสามประการคือเหตุผลที่สำคัญที่สุด

ข้อความที่พิมพ์ด้วยตัวหนาในย่อหน้า แสดงว่ายังมีรายละเอียดอีกมากที่ไม่สามารถยกมาพูดให้จบหรือหมดสิ้นได้ เนื้อหาทำนองนี้ไม่เหมาะที่จะนำมากล่าวให้รายละเอียดอย่างหมดจดในย่อหน้าเดียว ขอให้พิจารณาตัวอย่างในย่อหน้าหมายเลข (9) ต่อไป เป็นย่อหน้าที่แสดงประเด็นความคิดเกือบใกล้เคียงกับขอบข่ายของเนื้อหา คือมีรายละเอียดเกือบพอดีกับขอบข่ายของเนื้อหา แต่มีการขยายความบางตอนที่อยู่นอกขอบข่ายเนื้อหาบ้าง

(9) (ตอนนำ) มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีนักศึกษาอย่างล้นหลาม การขาดสถานที่ศึกษาเล่าเรียนจึงปรากฏอยู่ทั่วไปในมหาวิทยาลัย (ตอนอภิปราย) ในห้องบรรยายหรือห้องเรียน นักศึกษาออกันแน่นเหมือนปลาที่ถูกอัดอยู่ในกระป๋อง จนที่นั่งเรียนมีไม่พอ บางคนต้องนั่งบนวงกบหน้าต่าง และบางคนต้องยืนฟังคำบรรยาย ส่วนในห้องสมุดนั้นเล่า ไม่มีโต๊ะหรือม้านั่งตัวใดว่าง นักศึกษาจำนวนไม่น้อย ต้องนั่งอ่านหนังสือกับพื้น บางคนก็นั่งตรงซอกระหว่างชั้นวางหนังสือ และบางคนก็นั่งตรงบันได และในร้านอาหารก็เนื่องแน่นไปด้วยนักศึกษาที่มาบริโภคกันด้วยความหิวกระหาย ประหนึ่งเป็นสถานที่จัดงานมหกรรมประจำปี (ตอนสรุป) สถานที่ศึกษาเล่าเรียนทุกตารางนิ้วในสถาบันแห่งนี้จึงถูกใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด

ข้อความที่พิมพ์ด้วยตัวหนาในย่อหน้า เป็นรายละเอียดที่อยู่นอกขอบข่ายของเนื้อหา ในย่อหน้านี้ เพราะขอบข่ายของเนื้อหาในตอนนำ ระบุถึงเรื่องการขาดสถานที่ศึกษาเล่าเรียน อันได้แก่สถานที่ซึ่งเป็นห้องบรรยายและห้องสมุด ส่วนร้านอาหารแม้ว่าเป็นสถานที่ที่อยู่ในมหาวิทยาลัย แต่มิใช่เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียน จึงเป็นรายละเอียดส่วนเกินที่ควรตัดทิ้งไป แล้วทำให้เนื้อความของย่อหน้าหมดจดสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ย่อหน้าที่ได้จำกัดขอบข่ายเนื้อหากับการให้รายละเอียดอย่างหมดจดพอเหมาะกัน ขอให้ย้อนพลิกกลับไปดูตัวอย่างในย่อหน้าหมายเลข (2) และ (3) ใหม่อีกครั้งหนึ่ง

ส่วนประกอบและรูปแบบของย่อหน้า

ส่วนประกอบของย่อหน้ามีอยู่ทั้งหมด 4 ส่วน คือ

1. **ประโยคใจความหรือประโยคสำคัญ** เป็นประโยคที่กล่าวถึงสาระสำคัญของเนื้อหาในย่อหน้าทั้งหมด หรือเป็นประโยคที่จำกัดขอบข่ายประเด็นที่จะพูดถึงในย่อหน้า (คือข้อความที่เป็นตอนนำ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น)

2. **ประโยคสนับสนุน** เป็นประโยคที่ให้รายละเอียดหรือขยายความประโยคใจความ (คือข้อความที่เป็นตอนอภิปราย ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น)

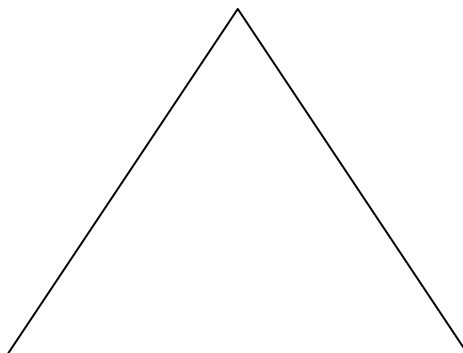
3. **ประโยคสรุป** เป็นประโยคที่รวมเนื้อหาของย่อหน้าไว้ตอนใกล้จบย่อหน้าหรือในตอนจบของย่อหน้า (คือข้อความที่เป็นตอนสรุป ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น) แต่บางย่อหน้าไม่จำเป็นต้องมีประโยคสรุป หากว่าเขียนได้ชัดเจนดีแล้ว

4. **ประโยคส่งความหรือประโยคเชื่อมความ** เป็นประโยคที่เชื่อมเนื้อหาจากย่อหน้าหนึ่งไปยังย่อหน้าต่อไป ประโยคส่งความจะปรากฏในกรณีที่มีย่อหน้าตั้งแต่สองย่อหน้าขึ้นไป แต่ถ้ามีเพียงย่อหน้าเดียว ก็ไม่จำเป็นต้องมีประโยคส่งความ

ส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ อาจอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ กันของย่อหน้า จึงทำให้ย่อหน้ามีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ

1. **ย่อหน้าแบบสามเหลี่ยมหน้าจั่ว** ย่อหน้าแบบนี้ และมีประโยคใจความอยู่ในตำแหน่งต้นย่อหน้าและมีประโยคสนับสนุนวางอยู่ในตำแหน่งถัดไป จึงจัดลำดับความคิดได้ง่าย คือขยายความคิดจากประโยคใจความไปสู่รายละเอียดที่จะนำมาสนับสนุน มีลักษณะคล้าย ๆ กับรูปที่เขียนให้ดูทางข้างล่าง ขอให้ดูตัวอย่างย่อหน้าแบบนี้ในย่อหน้าหมายเลข (10)

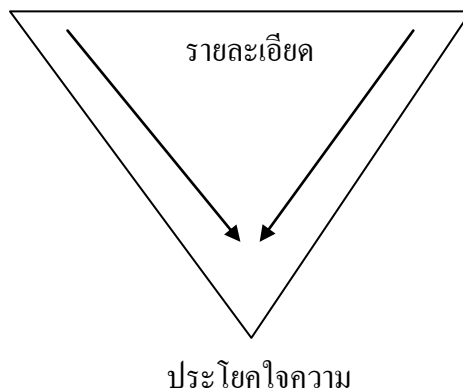
ประโยคใจความ

(10) งานอดิเรกคืองานที่ไม่ใช่งานอาชีพโดยตรง แต่เป็นงานที่คนชอบทำเป็นพิเศษ*
 เช่น นักการเมืองที่ชอบเล่นดนตรี ข่อมพอใจคนสนทนาทางดนตรีมากกว่าทางการเมือง
 ครูที่ชอบการเมืองข่อมเอาใจใส่การเมืองมากกว่าทางการศึกษา รัฐบุรุษที่ชอบเล่นของเก่าข่อม
 พอใจพบผู้ที่สนใจทางของเก่ามากกว่าทางปกครอง หมอกฎหมายที่สนใจทาง
 ประวัติศาสตร์ข่อมพอใจสนทนาประวัติศาสตร์มากกว่าทางกฎหมาย รวมความว่าตาม
 ประกิติเราพอใจสนทนาตอบคำถามในเรื่องอดิเรกมากกว่าในงานที่ทำอยู่จริง

2. ย่อหน้าแบบสามเหลี่ยมหน้าจั่วหัวกลับ รูปแบบของย่อหน้าแบบนี้ตรงข้ามกับแบบ
 แรก คือมีตำแหน่งของประโยคใจความอยู่ตอนท้ายย่อหน้า เป็นการสรุปเอาสาระสำคัญทั้งหมดลง
 ในตอนท้าย โดยกล่าวถึงรายละเอียดต่าง ๆ อย่างคลุม ๆ ไว้ก่อนในตอนต้น เช่น ยกตัวอย่าง หรือ
 อธิบาย ฯลฯ ซึ่งรายละเอียดเหล่านั้น คือ ข้อความที่เป็นประโยคสนับสนุน แล้วขมวดความคิด
 สำคัญเอาไว้ในตอนจบ มีลักษณะคล้าย ๆ กับรูปข้างล่าง ขอให้ดูตัวอย่างย่อหน้าแบบนี้ในย่อหน้า
 หมายเลข (11)

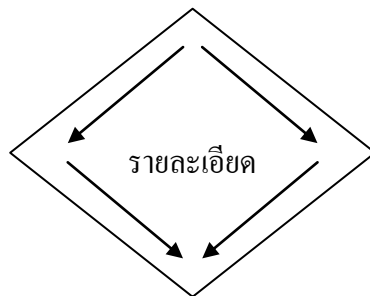

* ข้อความตัวหนาคือประโยคใจความ ส่วนข้อความตัวธรรมดาเป็นข้อความสนับสนุน แต่เวลาเขียน
 ย่อหน้าจริง ๆ ไม่ต้องขีดเส้นใต้ประโยคใจความ ที่พิมพ์ตัวหนักก็เพราะให้สังเกตเห็นได้ชัดเจนขึ้น

(11) บางคนชอบปลูกไม้ดอกไม้ผล เมื่อเกิดดอกออกผลก็ชื่นใจ เกิดความคิดที่จะทำ ดอกผลนั้นให้งดงามน่าดูยิ่งขึ้น จึงมีผู้นำผลไม้มาประดิษฐ์ลวดลาย แล้วจัดวางลงใน ภาชนะ ให้มองดูแปลกตาน่ารับประทาน ลวดลายนั้นเกิดจากการตัด ผ่า ปอก คว้านและ แกะสลัก ส่วนไม้ดอกก็นำมาผูกมัดเป็นช่อบ้าง เป็นพวงเป็นพุ่มบ้าง เสียบเป็นพุ่มหรือปัก ลงในแจกันก็ได้ แสดงว่า ศิลปะกับชีวิตเป็นส่วนที่แยกกันไม่ออก

3. ย่อหน้าแบบสามเหลี่ยมมีฐานบรรจบกัน รูปแบบของย่อหน้านี้เป็นย่อหน้าที่มีประโยค ใจความอยู่ตอนต้น แล้วขยายความให้รายละเอียดด้วยประโยคสนับสนุน ต่อจากนั้นก็ค่อย ๆ สรุปรายละเอียดต่าง ๆ ให้แคบลง และจบลงด้วยประโยคใจความอีกครั้งหนึ่ง ย่อหน้าแบบนี้มีลักษณะ คล้ายกับย่อหน้าแบบที่ 1 กับแบบที่ 2 รวมกัน คือ ขยายความให้กว้างออกแล้วสรุปความให้แคบ เข้า ทำนองเดียวกับรูปข้างล่าง ขอให้ดูตัวอย่างย่อหน้าหมายเลข (12)

ประโยคใจความ

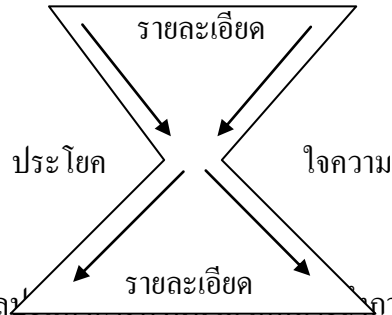
ประโยคใจความ

(12) ศิลปะวัฒนธรรมในบ้านเมืองเรามากจะสอดคล้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน

ตัวอย่างบางคนชอบปลูกไม้ดอกไม้ผล เมื่อเกิดดอกออกผลก็ชื่นใจ เกิดความคิดที่จะทำ ดอกผลนั้นให้งดงามน่าดูยิ่งขึ้น จึงมีผู้นำผลไม้มาประดิษฐ์ลวดลาย แล้วจัดวางลงในภาชนะ ให้มองดูแปลกตาน่ารับประทาน ลวดลายนั้นเกิดจากการตัด ผ่า ปอก คว้าน และ แกะสลัก ส่วนไม้ดอกที่ออกดอกก็นำมาผูกมัดเป็นช่อบ้าง เป็นพวงเป็นพุ่มบ้าง เสียบเป็น พุ่มหรือปักลงในแจกันก็ได้ ตามแต่จะเห็นว่างาม **ชีวิตชาวไทยกับศิลปะความงามจึง แยกกันไม่ออก**

4. ย่อหน้าแบบสามเหลี่ยมมียอดบรรจบกัน รูปแบบของย่อหน้าแบบนี้ เริ่มต้นด้วยการให้ รายละเอียดกว้าง ๆ แล้วสรุปใจความสำคัญลงกลางย่อหน้า และค่อย ๆ ขยายความจากกลางย่อหน้า ออกไปใหม่ กล่าวคือ มีประโยคใจความอยู่กลาง ๆ ย่อหน้า และมีประโยคสนับสนุนอยู่ตอนต้น

กับตอนท้ายย่อหน้า ลักษณะของย่อหน้าแบบนี้คล้ายกับย่อหน้าแบบที่ 2 กับแบบที่ 1 มารวมกัน
 นั่นเอง ดูรูปข้างล่าง ส่วนตัวอย่างดูในย่อหน้าหมายเลข (13)

(13) ศิลปะ การนั่งนิ่ง ปล่อยให้คนอื่นพูดฝ่ายเดียว แล้วก็
 ฟังเหมือนฟังเทศน์ การทำเช่นนั้นง่ายเกินกว่าที่จะนับว่าเป็นศิลปะ ศิลปะการฟังจึง
 หมายถึงความสามารถที่จะชักจูงผู้พูดให้หันเหเข้าหาเรื่องที่เขานัดที่สุด คือแสดงให้เห็น
 คนกำลังฟังคำพูดของเขาด้วยความตั้งใจ อยากรู้อยากฟังจริงๆ รู้จักสอดคำถามในโอกาสที่
 เหมาะه รู้จักปล่อยให้ผู้พูดพูดจนสิ้นกระแสความ และรู้จักช่วยผู้พูดที่กำลังจะหมดเรื่องพูด
 ให้กลับมาเริ่มเรื่องขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เขาพูดได้ต่อไป

รูปแบบของย่อหน้าทั้ง 4 แบบ อาจแสดงให้เห็นได้ชัดอีกวิธีหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าสมมติให้
 เลข 1 เป็นประโยคใจความและเลข 2 เป็นประโยคสนับสนุน แล้วตำแหน่งของประโยคทั้งสอง
 ชนิดนี้ จะปรากฏในลำดับของย่อหน้าดังนี้

- ย่อหน้าแบบที่ 1 1 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2.....
 (ประโยคใจความอยู่ต้นย่อหน้า ประโยคสนับสนุนตามหลัง)
- ย่อหน้าแบบที่ 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2.....1
 (ประโยคสนับสนุนอยู่หน้าประโยคใจความ)
- ย่อหน้าแบบที่ 3 1 2 2 2 2 2 2 2 2 2.....1
 (ประโยคใจความอยู่ในตำแหน่งตอนต้นและท้าย ประโยคสนับสนุนอยู่
 กลาง)
- ย่อหน้าแบบที่ 4 2 2 2 2 21 2 2 2 2 2
 (ประโยคใจความอยู่กลาง ๆ ย่อหน้า ประโยคสนับสนุนอยู่ตอนต้นและ
 ตอนท้าย)

วิธีเขียนย่อหน้า

วิธีเขียนย่อหน้าที่มีประสิทธิภาพ ควรเริ่มต้นฝึกฝนตามขั้นตอนตั้งแต่การเขียนประโยค ใจความ ประโยคสนับสนุน ประโยคสรุป และประโยคส่งความหรือประโยคเชื่อมความ ตามลำดับ

1. การเขียนประโยคใจความ

ประโยคใจความเป็นเครื่องแสดงให้ทราบว่า ในย่อหน้ากล่าวถึงสาระสำคัญว่าอะไร และภายในย่อหน้านั้นจะต้องบรรยายหรืออภิปรายถึงเนื้อหาอะไร ประโยคใจความจึงมีประโยชน์หลายประการ คือ

- ก. ช่วยให้ผู้อ่านทราบว่าผู้เขียนจะอภิปรายประเด็นอะไรในย่อหน้า
- ข. ช่วยจำกัดขอบข่ายเนื้อหาและความคิดในย่อหน้า
- ค. ช่วยสร้างรูปแบบการเขียนอย่างมีหลักเกณฑ์ และช่วยกำหนดรายละเอียดที่เป็นความคิดเห็นหรือเนื้อหาของย่อหน้าได้ถูกต้อง
- ง. ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่านก่อนที่จะเริ่มลงมืออ่านข้อความในย่อหน้านั้น
- จ. ช่วยสร้างบรรยากาศและบอกรน้ำเสียงหรือทัศนคติของผู้เขียน ที่จะเขียนไปในแนวใด

ตำแหน่งของประโยคใจความอาจจะอยู่ตรงตำแหน่งใดของย่อหน้าก็ได้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่การวางตำแหน่งประโยคใจความกลาง ๆ ย่อหน้าหรือตอนท้ายย่อหน้า (รูปแบบย่อหน้าที่ 2, 3, 4) มักจะเป็นนักเขียนมืออาชีพหรือนักเขียนซึ่งชำนาญที่ควรทำเช่นนั้น ส่วนการเริ่มต้นฝึกหัดเขียนย่อหน้าในชั้นเริ่มเรียน ควรฝึกเขียนประโยคใจความที่อยู่ในตำแหน่งตอนต้นย่อหน้าก่อน เพราะเรียนได้ง่ายกว่าและฝึกฝนได้สะดวกกว่า ทั้งยังทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายอีกด้วย เราจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญอะไร โดยขมวดประเด็นนั้นลงไปเป็นประโยคใจความตอนต้นย่อหน้า ผู้อ่านก็สามารถจับประเด็นของย่อหน้าได้ เมื่อได้เข้าใจวิธีเขียนประโยคใจความตอนต้นย่อหน้าได้ดี และมีตะบะอันทริพย์แก่กล้าขึ้น จึงค่อยหัดเขียนประโยคใจความในตำแหน่งอื่น ๆ ของย่อหน้าต่อไป ตัวอย่างประโยคใจความ

- การเป็นเจ้าของรถยนต์ต้องลงทุนมาก
- ฤดูหนาวเป็นฤดูแห่งความเบิกบานของปี
- พ่อแม่ควรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีของลูก
- การศึกษาในมหาวิทยาลัยต้องช่วยตัวเองมากกว่าการเรียนในโรงเรียนมัธยม

- โทรทัศน์เป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีประโยชน์มาก ฯลฯ

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้ว่าประโยชน์ใจความบอกให้รู้ว่าจุดหมายปลายทางย่อหน้าพูดถึงเรื่องอะไร แต่ขอให้เข้าใจว่าประโยชน์ใจความไม่ใช่เป็นสิ่งเดียวกับหัวข้อเรื่อง ทั้งนี้เพราะในย่อหน้าไม่ต้องมีหัวข้อเรื่อง ดังนั้นประโยชน์ใจความกับหัวข้อเรื่องมิใช่สิ่งเดียวกัน ความแตกต่างระหว่างประโยชน์ใจความกับหัวข้อเรื่อง มีอยู่หลายประการคือ

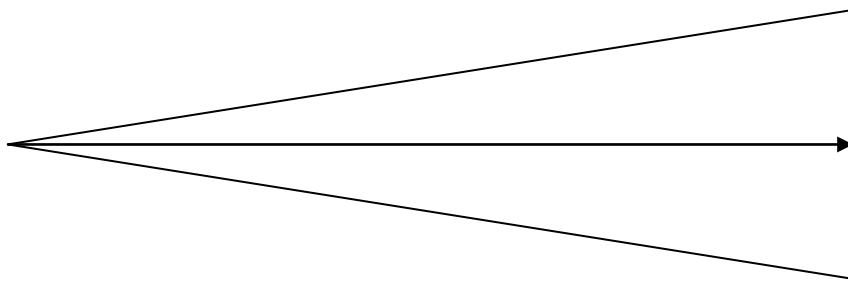
1. ประโยคใจความเป็นประโยคที่อยู่ในย่อหน้า ไม่ได้เขียนอยู่นอกย่อหน้าหรือเขียนไว้ตอนบนทั้งหมดอย่างหัวข้อเรื่องของความเรียง

2. ประโยคใจความต้องเขียนหรือกล่าวเป็นข้อความที่สมบูรณ์ ในขณะที่หัวข้อเรื่องอาจจะเขียนหรือกล่าวอย่างล่อย ๆ ขาด ๆ ห้วน ๆ หรือหลวม ๆ ซึ่งไม่ได้ใจความครบถ้วนจะแจ้งตัวอย่างเช่น

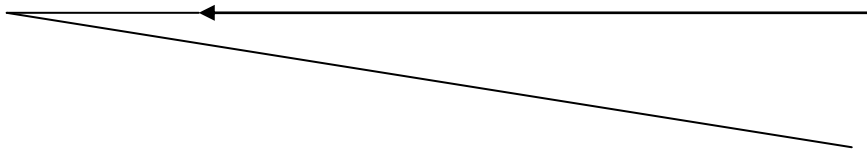
ก. หัวข้อเรื่อง ศิลปะการเปลี่ยนยางรถยนต์

ประโยชน์ใจความ คนขับรถทุกคนควรทราบว่าจะทำอย่างไร ในกรณีที่รถยางแบน

3. ข้อแตกต่างในประการที่สำคัญที่สุดระหว่างประโยชน์ใจความกับหัวข้อเรื่องคือ ประโยคใจความจำกัดขอบข่ายเนื้อหาในย่อหน้า ในขณะที่หัวข้อเรื่องขยายเนื้อหาในความเรียง คือทำให้เนื้อหาในความเรียงกว้างออกไป ขอให้พิจารณาดูความเรียงเรื่องหนึ่ง ๆ ที่จะประกอบด้วยย่อหน้าหลายย่อหน้า หัวข้อเรื่องรวมเอาความคิดของย่อหน้าทุกย่อหน้าเอาไว้อย่างกว้าง ๆ ดังนั้นหัวข้อเรื่องจึงเป็นข้อความที่ให้ความหมายกว้างกว่าประโยชน์ใจความ ถ้าจะให้เข้าใจว่าประโยชน์ใจความกับหัวข้อเรื่องต่างกันอย่างไร ขอให้ดูเปรียบเทียบจากรูปข้างล่าง

รูปที่ 1 แสดงให้เห็นลักษณะของหัวข้อที่ขยายเนื้อหาให้กว้างออกไป ในรูปของย่อหน้าต่าง ๆ

รูปที่ 2 แสดงให้เห็นลักษณะของประโยคใจความ ที่มุ่งกำหนดความคิดหรือเนื้อหาของย่อหน้า ทั้งหมดให้อยู่ในขอบข่ายที่จำกัด

ประโยคใจความไม่ควรทำหน้าที่เพียงแต่ว่าในย่อหน้ากล่าวถึงเรื่องอะไร แต่ต้องทำหน้าที่ชัดเจนลงไปว่า ในย่อหน้าไม่ควรกล่าวถึงอะไรด้วย การเขียนประโยคใจความจึงต้องพยายามเขียนให้แคบ และจำกัดประเด็นที่จะกล่าวอย่างแท้จริง ประโยคใจความที่ดีจึงต้องสามารถควบคุมเนื้อหาในย่อหน้าได้เป็นอย่างดี ไม่เหมือนกับหัวข้อเรื่องที่บุคคลคุมเนื้อหาของเรื่องที่จะเขียนทั้งหมดเอาไว้อย่างกว้าง ๆ

การเขียนประโยคใจความจะต้องสัมพันธ์กับ**ประโยคกล่าวนำ** หรืออาจจะกล่าวได้ว่า ประโยคใจความแต่ละประโยคคือใจความส่วนหนึ่งของประโยคกล่าวนำนั่นเอง เมื่อจะเขียนประโยคใจความ จึงมีข้อที่เตือนใจเอาไว้ว่า

- ก. ควรเขียนประโยคกล่าวนำไว้ในย่อหน้าแรก และเขียนประโยคใจความในย่อหน้าถัดไป เพื่ออภิปรายขยายเนื้อหาประโยคกล่าวนำให้แจ่มแจ้ง
- ข. ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคใจความทุกประโยค ควรใช้ถ้อยคำหรือประโยคให้ขนานเป็นแนวเดียวกัน ดังเช่นคำหลักต่าง ๆ ในตัวอย่างข้างล่าง คือ อายุ เชื้อชาติ และการปกครอง ซึ่งต้องสนับสนุนประโยคกล่าวนำทั้งสิ้น เมื่อนำมาเขียนประโยคใจความ ถ้าประโยคแรกกล่าวอย่างไร ประโยคต่อมาควรใช้ถ้อยคำให้เป็นแนวเดียวกัน

ตัวอย่าง

หัวข้อเรื่อง

ความคล้ายคลึงกันของชาวชนบท

(ประโยคกล่าวนำ) ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชนบทมี

คำนำ	{	1. ความคล้ายคลึงกันในเรื่องของอายุ เชื้อชาติ และการปกครอง 2. (ประโยคใจความ 1) ชาวชนบทที่มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องอายุ
TH 103	{	1. ความคล้ายคลึงกันในเรื่องของอายุ เชื้อชาติ และการปกครอง 2. (ประโยคใจความ 1) ชาวชนบทที่มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องอายุ

TH 103

อภิปราย 3. (ประโยชน์ใจความ 2) ชาวชนบทยังมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของเชื้อชาติ

4. (ประโยชน์ใจความ 3) คล้ายคลึงอีกประการหนึ่งของชาวชนบท คือ การปกครอง

สรุป 5. (สรุป)

* เครื่องหมาย ใช้เขียนย่อแทนคำว่า “ย่อหน้า”

จากตัวอย่าง พอจะเห็นความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกล่าวนำกับประโยคใจความได้ว่า ประโยคใจความเป็นส่วนที่แยกออกจากประโยคกล่าวนำ เพื่อขยายความใจความแต่ละส่วนของประโยคกล่าวนำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ถึงอย่างไรก็ตามบางครั้งประโยคกล่าวนำไม่ได้บ่งบอกแยกความคิดออกเป็นส่วน ๆ ดังที่ยกมาแล้ว เมื่อเวลาเขียนประโยคใจความ ควรนึกถึงเนื้อหาที่จะได้ไปสนับสนุนประโยคกล่าวนำว่าจะเลือกสรรเอาเนื้อหาอะไรมากล่าว จึงจะสอดคล้องเกี่ยวกับใจความของประโยคกล่าวนำ เช่น

ประโยคกล่าวนำ ผู้ที่จะสร้างบ้านควรว่าจ้างสถาปนิก

ประโยคใจความ (เลือกเนื้อหาและความคิดมาสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง)

1. การว่าจ้างสถาปนิก จะทำให้บ้านได้ถูกจัดออกเป็นสัดส่วนการใช้สอยตามที่เจ้าของบ้านต้องการ
2. การว่าจ้างสถาปนิก ยังสร้างความมั่นใจให้แก่เจ้าของบ้านว่าจะได้บ้านที่มีโครงสร้างมั่นคงแข็งแรง
3. การว่าจ้างสถาปนิก ช่วยให้ได้บ้านที่เหมาะสมกับเงินที่เจ้าของบ้านมีอยู่

เมื่อได้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกล่าวนำกับประโยคใจความแล้ว ต่อไปขอให้มาศึกษาหลักการเขียนประโยคใจความที่ดีเพิ่มเติม ดังนี้

ก. จงเขียนให้เป็นข้อความที่สมบูรณ์ กล่าวคือประโยคใจความต้องบรรจุความคิดที่ได้สาระสำคัญครบถ้วนอย่างน้อยหนึ่งความคิด ประโยคที่เขียนต้องไม่ขาด ๆ ห้วน ๆ หรือกล่าวลอย ๆ ตัวอย่างเช่น

1. ประโยคที่ขาดห้วน : การเปลี่ยนยางรถยนต์
ประโยคที่สมบูรณ์ : การเปลี่ยนยางรถยนต์เป็นเรื่องง่าย
2. ประโยคที่ขาดห้วน : จะเปลี่ยนยางรถยนต์ได้อย่างไร

- ประโยชน์ที่สมบูรณ์ : ทุกคนสามารถเรียนรู้วิธีเปลี่ยนยางรถยนต์
3. ประโยชน์ที่ขาดห้วน : ถ้าสุภาพสตรีขับรถยางแบน
 ประโยชน์ที่สมบูรณ์ : ถ้าสุภาพสตรีขับรถที่ยางแบน ควรเปลี่ยนยางรถยนต์
 เสียใหม่
4. ประโยชน์ที่ขาดห้วน : หลักร่าง ๆ หกประการในการเปลี่ยนยางรถยนต์
 ประโยชน์ที่สมบูรณ์ : หลักร่าง ๆ หกประการในการเปลี่ยนยางรถยนต์ที่ผู้ขับ
 ทุกคนควรทราบ
5. ประโยชน์ที่ขาดห้วน : จะทำอะไรเมื่อยางรถแบน
 ประโยชน์ที่สมบูรณ์ : สิ่งที่ต้องปฏิบัติเมื่อรถยางแบนสำหรับนักขับรถทุกคน

จากตัวอย่างทั้ง 5 ข้อ ถ้านำมาเขียนประโยคใจความ ควรเลือกตัวอย่างที่สมบูรณ์ซึ่งมี
 เนื้อความชัดเจนกว่า

ข. จงเขียนให้กระจ่าง ประโยคใจความแสดงความคิดสำคัญซึ่งต้องนำไปขยายใน
 ย่อหน้าเพียงความคิดเดียว ดังนั้นประโยคใจความไม่ควรทำให้ผู้อ่านหลงหรือเข้าใจผิดไปว่ามี
 ความคิดที่จะแสดงลงไปย่อหน้า หรือแสดงความคิดที่กำกวมซึ่งเข้าใจไม่ตรงกัน แต่จะต้อง
 แสดงความคิดสำคัญเพียงอย่างเดียวให้กระชับแน่นอนลงไป

ก่อนที่จะฝึกเขียนประโยคใจความให้กระจ่างชัดเจน ขอให้ดูตัวอย่างประโยคใจความ
 ที่ไม่กระจ่างชัดเจนข้างล่างเสียก่อนว่าเป็นอย่างไร

- 1) ให้เรากล่าวถึงทางหลวงแผ่นดิน
- 2) การบรรเลงดนตรีแต่ละชิ้น ผู้บรรเลงต้องรู้จักเครื่องดนตรีชนิดนั้น
- 3) การทาสีบ้านควรจะได้พิจารณาอย่างรอบคอบ

ตัวอย่างทั้ง 3 ประโยคนี้ ไม่สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้แจ่มแจ้งชัดเจน ประโยคแรก
 พูดเปรย ๆ หรือกล่าวออกมาลอย ๆ และสามารถที่จะแยกความคิดออกได้หลายประเด็นมากกว่า
 เป็นความคิดเพียงประเด็นเดียว ประโยคที่สองก็คลุมเครือ เลื่อน ๆ พูดคลุม ๆ ถึงเครื่องดนตรีทั่วไป
 หรือแต่ละชิ้น ไม่จำเพาะเจาะจงว่าเป็นเครื่องดนตรีอะไร และประโยคที่สามก็ทำนองเดียวกับสอง
 ประโยคแรก คือไม่กระจ่าง ไม่กระชับ และไม่ชัดเจนพอที่จะให้พิจารณาในเรื่องอะไร

ตัวอย่างประโยคใจความดังกล่าว ควรปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่ให้ชัดเจนและกระจ่าง
 ยิ่งขึ้น คือ

ประโยคที่ 1 ให้เรากล่าวถึงทางหลวงแผ่นดิน

ควรแก้ไขให้เป็นประโยชน์ใจความที่ถูกต้องชัดเจนกว่า ทำนองนี้

- ให้เรากล่าวถึงราคาก่อสร้างทางหลวงแผ่นดินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ให้เราพิจารณาว่า ทางหลวงแผ่นดินสายใต้หรือสายเหนือปลอดภัยกว่ากัน
- ให้เราสอบดูว่า ทางหลวงแผ่นดินสายใดมีความจำเป็นมากกว่า
- ให้เราเปรียบเทียบความยาวของทางหลวงแผ่นดินในจังหวัดเชียงใหม่กับจังหวัดอุบลราชธานี
- ให้เราเล่าถึงการซ่อมทางหลวงแผ่นดินสายหัวหมาก-บางกะปิ ฯลฯ

ประโยชน์ที่ 2 การบรรเลงดนตรีแต่ละชนิด ผู้บรรเลงต้องรู้จักเครื่องดนตรีชนิดนั้น ควรปรับปรุงแก้ไขให้ชัดเจนขึ้น ทำนองนี้

- การตีกลองให้ความรู้ลึกเกี่ยวกับการให้จังหวะ
- การสีไวโอลินต้องอาศัยประสาทหูที่ดี
- การเป่าทรัมเปต ผู้เล่นต้องบริหารริมฝีปากให้แข็งแรง
- ผู้ฝึกเปียโนต้องใช้เวลามาก สำหรับฝึกฝนการบังคับนิ้วมือ
- การเป่าทรัมเปต ผู้เล่นต้องบริหารหลอดลมและปอดอยู่เสมอ ฯลฯ

ประโยชน์ที่ 3 การทาสีบ้านควรจะได้พิจารณาอย่างรอบคอบ

ควรปรับปรุงแก้ไขให้ชัดเจนขึ้น ทำนองนี้

- การทาสีบ้านไม่ควรจ้างช่างทาสีที่ขาดความชำนาญ
- การทาสีบ้านควรเป็นที่สนใจของสมาชิกในครอบครัวทุกคน
- การทาสีบ้านควรเลือกสีที่มีคุณภาพดี
- การทาสีบ้านควรใช้สีที่ดึงดูดความสนใจของผู้พบเห็น
- การทาสีบ้านควรคิดถึงกำลังเงินที่มีอยู่
- การทาสีบ้านเป็นอาชีพอย่างหนึ่งที่ทำให้รายได้ดีแก่ผู้รับจ้าง ฯลฯ

ค. จงเขียนให้แคบหรือเฉพาะเจาะจงลงไป ประโยคใจความนอกจากเขียนให้สมบูรณ์ และกระชับแล้ว ยังต้องเขียนให้แคบหรือจำเพาะเจาะจงลงไป หลักข้อนี้เกี่ยวข้องกับหลักข้อ ข. มาก กล่าวคือ ถ้าประโยคใจความใดกล่าวเฉพาะเจาะจงถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่แคบลงไปแล้ว ประโยคนั้นก็มีแนวโน้มว่ากระชับชัดเจนขึ้น และในทำนองเดียวกัน หากว่าประโยคใดกล่าวอย่างกว้าง ๆ หรือลอย ๆ ไม่เจาะจงลงไปแล้ว ประโยคนั้นก็มีแนวโน้มที่จะคลุมเครือไม่ชัดเจนยิ่งขึ้น

การเขียนให้เฉพาะเจาะจงไม่เหมือนกับการเขียนให้กระจ่าง (ข้อ ข.) เสียทีเดียว กล่าวคือ การเขียนให้กระจ่าง (ข้อ ข.) หมายถึงทำประโยคให้ชัดเจนมากกว่าการพูดแบบเปรย ๆ หรือพูดเป็นนัย ๆ ซึ่งเป็นความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าหลาย ๆ สิ่ง ส่วนการเขียนให้เฉพาะเจาะจง (ข้อ ค.) หมายถึงการจำกัดเนื้อหาให้แคบลงพอเหมาะที่จะเขียนได้ในหนึ่งย่อหน้า

หลักข้อนี้สำคัญมาก เมื่อเวลาเขียนประโยคใจความจะต้องจำกัดขอบข่ายของเนื้อหาในย่อหน้าเสียก่อน ประโยคใจความต้องไม่กว้างหรือปราศจากขอบข่ายที่จะจำกัดได้ ขอให้ระลึกอยู่เสมอว่า ประโยคใจความต้องควบคุมเนื้อหาในย่อหน้าทั้งหมด ดังนั้นก่อนเขียนประโยคใจความลงในต้นย่อหน้า ต้องเขียนให้แคบและจำกัดประเด็นที่จะกล่าวถึงอย่างเฉพาะเจาะจง

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างที่เขียนผิดหลักข้อนี้

- 1) การทำชีวิตให้ง่าย ๆ ด้วยหลักสิบประการ
- 2) ท่านจะอย่างไรเมื่อต้องการเขียนเรียงความที่ดี
- 3) เพื่อบ้านคนหนึ่งของเรามีนิสัยอันประหลาด

แต่ละประโยคที่ยกมานี้เป็นความคิดที่กว้างมาก คือกล่าวถึงเรื่องดังกล่าวโดยรวม ๆ ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้เป็นประโยคใจความ เพราะไม่สามารถควบคุมและขยายเนื้อหาให้หมดภายในหนึ่งย่อหน้าได้ ประโยคแรกเป็นประเด็นอันกว้างใหญ่เหมาะที่จะเขียนเป็นหนังสือเล่มหนึ่งหรือเป็นสารานุกรมชุดหนึ่ง ประโยคที่สองถ้าจะเขียนให้หมดถ้อยกระถกความเนื้อหา ต้องใช้ความยาวถึงหลายย่อหน้า และประโยคที่สามพูดถึงนิสัยอันประหลาด ซึ่งอาจจะเป็นความประพฤติกหลายอย่างประกอบกัน จัดว่ายังเป็นเนื้อหาที่กว้างอยู่

ทั้งสามประโยคนี้ ถ้าจะบรรจุเนื้อความให้หมดย่อหน้า จำเป็นต้องเขียนประโยคใจความให้เฉพาะเจาะจงยิ่งกว่าประโยคเดิมได้หลายประการ กล่าวคือ

ประโยคที่ 1 การทำชีวิตให้ง่าย ๆ ด้วยหลักสิบประการ

ควรปรับปรุงแก้ไขทำนองนี้

- การทำงานหกวันในหนึ่งสัปดาห์เป็นหลักที่ล้ำสมัย
- ผู้เยาว์จำนวนมากล้มเหลวที่จะปฏิบัติตามหลักอันสูงส่งของผู้ปกครอง
- การนอนให้เพียงพอวันละ 7-8 ชั่วโมง ทำให้ชีวิตสดชื่นแจ่มใส
- การเดินออกกำลังกายตอนเช้าทำให้ปอดและหัวใจแข็งแรง
- อารมณ์ขันทำให้อายุยืน ฯลฯ

ประโยคที่ 2 ท่านจะอย่างไรเมื่อต้องการเขียนความเรียงที่ดี

ควรปรับปรุงแก้ไขทำนองนี้

- การเขียน โครงเรื่องเป็นเครื่องช่วยในการจัดเนื้อหาในความเรียง
- การใช้คำในความเรียงต้องชัดเจน
- ความยาวและโครงสร้างของประโยคในความเรียงควรผันแปรได้
- การเขียนย่อหน้าทุกย่อหน้าจะต้องสัมพันธ์กัน
- ประโยคใจความทุกประโยคต้องสอดคล้องกับเนื้อหาในประโยคกล่าวนำ
- หัวข้อเรื่องของความเรียงต้องดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน
- การลำดับความและการขยายความต้องราบรื่นและชัดเจน ฯลฯ

ประโยคที่ 3 เพื่อนบ้านคนหนึ่งของเรา มีนิสัยอันประหลาด

ควรปรับปรุงแก้ไขทำนองนี้

- เพื่อนบ้านคนหนึ่งของเราชอบส่งเสียงดังรบกวนคนอื่น
- เพื่อนบ้านคนหนึ่งของเราชอบดื่มเหล้าผสมเบียร์
- เพื่อนบ้านคนหนึ่งของเราชอบทะเลาะกับชาวละแวกบ้านข้างเคียง
- เพื่อนบ้านคนหนึ่งของเราจี้โมโหอยู่เสมอ ฯลฯ

ง. **จงใช้คำให้ถูกต้อง** หลักข้อนี้คล้ายกับข้อ ก. คือต้องการให้ประโยคใจความ เป็นประโยคที่ดี สามารถควบคุมความคิดของเนื้อหาทั้งหมดในย่อหน้าได้ จึงจำเป็นต้องสรรคำมาใช้ อย่างประณีต คำที่ถูกต้องสำหรับเขียนประโยคใจความ มีข้อควรคำนึงสองประการ คือ

ประการแรก ควรจะเข้าใจว่า **คำที่ถูกต้องเป็นคำที่ดีที่สุดที่จะใช้สื่อความหมายให้ผู้อื่น เข้าใจได้ตรงจุด** จึงจำเป็นต้องเลือกคำที่มีความแม่นยำที่สุดตรงกับความหมายที่เราจะสื่อ ตัวอย่างเช่น คำว่า “ทาสี” หรือ “ถ่ายรูป” มีความหมายที่แน่นอนแตกต่างกับคำว่า “วาดภาพ” คำว่า “การละเล่น” “โอเปร่า” และ “ภาพยนตร์” มีความหมายต่างกับคำว่า “การแสดง” ฯลฯ เมื่อเวลาเขียน ควรทราบความหมายของแต่ละคำให้แน่ชัด ว่าต้องการแสดงความคิดอะไรออกมา และควรที่จะเลือกใช้คำได้ที่ตรงกับความหมายที่เราคิดเอาไว้

คำที่จะก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อความหมายให้ตรงจุด โดยมากเป็นคำที่มีรูปหรือเสียงคล้าย ๆ กัน และมีความหมายแตกต่างกันเล็กน้อย แต่บางทีนำไปใช้แทนที่กันไม่ได้ เช่น คำว่า “แก้ผิด” “แก้แค้น” “แก้ดำ” และ “แก้มือ” มีความหมายต่างกันดังนี้

- แก้ผิด** ทำตอบแทนแก่ผู้ที่เคยทำความเดือดร้อนหรือเจ็บปวดไว้แก่ตน
- แก้แค้น** ทำตอบแทนให้สาสมกับความพยายบาท

แก้ผ้า ตอบแทนให้เท่าเทียมหรือหนักมือขึ้น

แก้มือ ขอสู้ใหม่ ขอแก้ตัวใหม่

หรือคำว่า “แกะ” “แคะ” “แงะ” “คว้าน” เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งในชุดของคำที่มีความหมายต่างกัน คือ

แกะ สลัก เอาชิ้นส่วนออกจากวัตถุที่มีเนื้ออย่างเดียวกัน เช่น แกะไม้

แคะ เอาสิ่งแปลกปลอมออกจากสิ่งอื่น เช่น แคะหู

แงะ แยกออกจากกัน งัด คัด เช่น แแงะทุเรียน

คว้าน เอาเม็ดแทงเข้าไป แล้ววนมีครอบเป็นวง เป็นต้น

ประการที่สอง คำที่ถูกต้องควรจะ**แจ่มแจ้ง** และ**เห็นจริงเห็นจัง** คำที่เราใช้บางคำขาดชีวิตจิตใจ บางคำเป็นคำที่ทำให้ความรู้สึกเหมือนมีชีวิต ทั้งนี้เพราะคำนอกจากมีความหมายแล้ว ยังมีความรู้สึกแฝงเอาไว้ด้วย ตัวอย่างเช่น ต้องการกล่าวถึงใครสักคนหนึ่งที่มีร่างกาย “พอม” ถ้าใช้คำว่า “ซีโรค” แทน จะทำให้ความรู้สึกที่ไม่ดี แต่ถ้าใช้คำว่า “เอวบางร่างน้อย” ก็ฟังดูน่ารักน่าเอ็นดู หรือต้องการกล่าวถึง “คนใช้” แต่ไปใช้คำว่า “ข้า” จะทำให้ความรู้สึกในทางลบ หากใช้คำว่า “เป็นผู้ช่วยงาน” ก็ให้ความรู้สึกที่ดีขึ้น หรือคำว่า “ตำรวจ” ซึ่งเป็นคำที่ทำให้ความรู้สึกเป็นกลาง ๆ ถ้าไปใช้คำว่า “ผู้รับผิดชอบประชาชน” จะให้ความรู้สึกที่จริงจัง แต่ถ้าใช้คำว่า “ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์” ก็ให้ความรู้สึกที่เป็นมิตรที่ดี หรือคำว่า “กินจุ” ถ้าพูดว่า “ตะกละตะกลาม” ฟังดูรู้สึกไม่เรียบร้อย แต่ถ้ามองว่า “เจริญอาหาร” กลับฟังดูเรียบร้อยขึ้น เป็นต้น

ดังนั้น การใช้คำที่**แจ่มแจ้ง**และ**เห็นจริงเห็นจัง** ควรเลือกสรรคำที่ทำให้ความรู้สึกที่ต้องการจะสื่อด้วย ว่าจะต้องการบอก**น้ำเสียง**หรือ**ทัศนคติ**ของเราแก่ผู้อ่านอย่างไร เช่น ให้ความรู้สึกในแง่บวกอย่างเป็นกลาง ๆ หรือในแง่ลบ

การใช้คำที่ถูกต้องอาจดูได้จากรายละเอียดในบทที่ว่าด้วย “การใช้คำ”

2. การเขียนประโยคสนับสนุน

หลังจากที่ได้เขียนประโยคใจความแล้ว ก็ขยายประโยคใจความด้วยประโยคสนับสนุน ซึ่งเป็นตอนอภิปราย ประโยคสนับสนุนนี้สำคัญมากเช่นเดียวกัน เพราะทำหน้าที่นำรายละเอียดของเนื้อหาไปสนับสนุนประเด็น (ประโยคใจความ) ของย่อหน้า การเขียนประโยคชนิดนี้ต้องวิเคราะห์ประโยคใจความและจำกัดความคิดที่จำเป็นซึ่งต้องนำมาสนับสนุนใจความในย่อหน้าเสียก่อน วิธีจำกัดความคิดก็คล้าย ๆ กับการสังเขปโครงเรื่องในความเรียง ต่างกันแต่ว่าในย่อหน้าใช้โครงเรื่องสั้น ๆ กล่าวถึงความคิดสำคัญเพียงเรื่องเดียว เพื่อสนับสนุนประโยคใจความ ตัวอย่างเช่น

ประโยคลำนำ ผู้ที่จะสร้างบ้านควรว่าจ้างสถาปนิก
ประโยคใจความ สถาปนิกสามารถออกแบบบ้านออกเป็นสัดส่วนตามที่เจ้าของบ้านต้องการ

ความคิดสนับสนุน

- 1) เพราะว่าเจ้าของบ้านจะได้พบปะกับสถาปนิกโดยตรง และได้ชี้แจงให้สถาปนิกทราบว่าต้องการบ้านที่มีลักษณะการใช้สอยอย่างไรและแบบใด สถาปนิกจะได้ออกแบบบ้านให้มีประโยชน์ทุกตารางนิ้วตามความต้องการของเจ้าของบ้าน
- 2) สถาปนิกยังปรับปรุงแบบบ้านให้สอดคล้องกับรสนิยมและบุคลิกลักษณะของสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย

ย่อหน้า

(ประโยคใจความ) สถาปนิกสามารถออกแบบบ้านออกเป็นสัดส่วนตามที่เจ้าของบ้านต้องการ กล่าวคือ (ประโยคสนับสนุน) ประการแรก เพราะว่า.....
(ความคิดสนับสนุน ข้อ 1).....
.....ประการที่สอง นอกจากออกแบบให้คุ้มค่าประโยชน์ในการใช้สอยแล้ว.....
.....(ความคิดสนับสนุน ข้อ 2).....
.....

นี่คือตัวอย่างการนำความคิดไปสนับสนุนประโยคใจความในย่อหน้าอย่างสั้น ๆ เพื่อให้เห็นวิธีการว่าต้องเขียนประโยคสนับสนุนอย่างไร

การนำเอารายละเอียดไปสนับสนุนประโยคใจความ อย่างน้อยต้องประมวลความคิดและเลือกสรรความคิดที่จำเป็น คือพยายามตอบคำถามในประโยคใจความว่าต้องการเนื้อหาหรือรายละเอียดอะไรบ้าง แล้วรวบรวมหัวข้อความคิดเหล่านั้นเอาไว้เป็นข้อ ๆ ต่อมาก็เลือกเอาเฉพาะความคิดที่เกี่ยวข้องกับประโยคใจความ นำมาเขียนเป็นประโยคสนับสนุน ตัวอย่างเช่น

ประโยคใจความ การฆ่าตัวตายมักจะเป็นในผู้สูงอายุและคนในวัยอื่น ๆ
ประมวลความคิด

- 1) อัตราการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้นทุกปี
- 2) ผู้เยาว์จำนวนมากที่ยังมีชีวิต

- 3) อัตราการฆ่าตัวตายในผู้สูงอายุกับคนหนุ่มสาวเป็นสี่ต่อหนึ่ง
- 4) อัตราการฆ่าตัวตายในวัยหนุ่มสาวมีน้อย
- 5) อัตราการฆ่าตัวตายในวัยกลางคนกับวัยหนุ่มสาวเป็นสองต่อห้า
- 6) ไม่ปรากฏว่ามีเด็กอายุต่ำกว่าสิบขวบฆ่าตัวตาย
- 7) บุคคลในสังคมชั้นสูงมีแนวโน้มการฆ่าตัวตายมากกว่าบุคคลในสังคมชั้นต่ำ
- 8) ผู้ชายฆ่าตัวตายมากกว่าผู้หญิง

เมื่อประมวลความคิดที่นึกได้ แล้วมาวิเคราะห์ดูจะเห็นว่า ความคิดที่ควรนำมาเขียนเป็นประโยคสนับสนุนในย่อหน้า คือ ความคิดหมายเลข 3, 4, 5 และ 6 เท่านั้น เพราะมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับประโยคใจความ คืออภิปรายเรื่องการฆ่าตัวตายที่เกี่ยวข้องกับวัยหรืออายุ ในขณะที่ความคิดข้อ 2. ไม่ได้พูดถึงเรื่องการฆ่าตัวตาย และประโยคที่ 1, 7, 8 ไม่ได้กล่าวถึง วัยหรืออายุของผู้ที่ฆ่าตัวตาย แม้ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายก็ตาม

ครั้นเลือกสรรความคิดที่จะนำมาเป็นรายละเอียดสนับสนุนแล้ว ก็นำเอาความคิดเหล่านั้นมาลำดับขยายความต่อจากประโยคใจความให้ต่อเนื่องและกลมกลืนกัน ซึ่งจำเป็นต้องใช้ คำ วลีหรือประโยค เชื่อมความคิดเหล่านั้นให้สอดคล้องอีกด้วย

เพื่อให้เห็นว่าประโยคสนับสนุนในย่อหน้าไปขยายประโยคใจความอย่างไร จะขอยกตัวอย่างย่อหน้าที่ดีในหมายเลข (14) และ (15) ซึ่งให้รายละเอียดสนับสนุนประโยคใจความเป็นเปลาะ ๆ ดังนี้

(14) กวีและนักปรัชญาต่างก็พยายามเปิดเผยความลับของเอกภพ แต่ใช้วิธีการต่างกัน คือกวีใช้อารมณ์และแรงคลใจ ส่วนนักปรัชญาใช้ปัญญาและเหตุผล กวีใช้ความรู้สึกส่วนนักปรัชญาใช้ความคิด เป้าหมายของกวีคือความเพลิดเพลินใจ ส่วนเป้าหมายของนักปรัชญาคือความบริสุทธิ์สูงส่งของปัญญา กวีบรรยายเอกภพให้เป็นสัญลักษณ์และรูปร่าง ส่วนนักปรัชญาอธิบายเอกภพให้เห็นเหตุผล กวีถือว่าความงามคือความจริงและความจริงคือความงาม แต่นักปรัชญาพยายามผสมผสานความจริง ความดีและความงามเข้าด้วยกัน

ย่อหน้านี้ถ้าแยกข้อความเป็นใจความสำคัญและส่วนประกอบขยาย ก็มีเพียง 3 ระดับ คือ ระดับ 1 ได้แก่ใจความสำคัญ และระดับ 2 กับ 3 ได้แก่ส่วนประกอบขยาย ตัวเลขใน () คือความคิดตอนหนึ่ง ๆ

ระดับ 1 (1) กวีและนักปรัชญาต่างก็พยายามเปิดเผยความลับของเอกภพ

ระดับ 2 (2) แต่ใช้วิธีการต่างกัน คือ

- ระดับ 3 (3) กวีใช้อารมณ์และแรงคลใจ ส่วนนักปรัชญาใช้ปัญญา และเหตุผล
- ระดับ 3 (4) กวีใช้ความรู้สึก ส่วนนักปรัชญาใช้ความคิด
- ระดับ 3 (5) เป้าหมายของกวีคือความเพลิดเพลินใจ ส่วนเป้าหมายของนักปรัชญา คือ.....
- ระดับ 3 (6) กวีบรรยาย.....
- ระดับ 3 (7) กวีถือว่า.....

ขอให้ดูตัวอย่างย่อหน้าในหมายเลข (15) มีความคิดประกอบขยายในประโยคใจความที่ซับซ้อนกว่าในย่อหน้าหมายเลข (14)

(15) มรดกทางปัญญาของมนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีความเจริญเพิ่มพูนและซับซ้อนมากกว่ายุคก่อน ๆ ทั้งนี้ด้วยสาเหตุหลายประการ กล่าวคือ ประการแรก การคบค้าสมาคมระหว่างประเทศกว้างขวางขึ้น คนแต่ละแถบของโลกจึงมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้อารยธรรมของกันและกันอย่างเปิดเผย ประการที่สอง ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่เริ่มมีบทบาทมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 ได้ค้นพบความรู้และทฤษฎีใหม่ ๆ จึงทำให้เกิดวิทยาศาสตร์บางแขนงขึ้นมา เช่น ธรณีวิทยา ชีววิทยา และอินทรีย์เคมี เป็นต้น ประการที่สาม ผลผลิตจากเครื่องจักรกล ทำให้โครงสร้างของสังคมเปลี่ยนแปลงไป คือ มนุษย์เกิดความคิดรวบยอดในการใช้กำลังจากเครื่องจักรแทนแรงคน ประการที่สี่ เกิดวิวัฒนาการแนวคิดใหม่ ๆ ขึ้นในวิทยาการบางแขนง เช่น ในแขนงปรัชญา เศรษฐศาสตร์ และการปกครองจึงทำให้ระบบความคิดในด้านเหล่านี้แตกต่างกันเป็นหลายความคิด แต่ถ้าจะสรุปให้เห็นวิวัฒนาการของแนวคิดที่คลี่คลายออกไป จะมีอยู่สองอย่างคือ แนวคิดเกี่ยวกับด้านอารมณ์และเหตุผล แนวคิดในด้านอารมณ์ได้เริ่มต้นตั้งแต่สมัยของไบรอน โชเปนฮาวเออร์ และนิเช่ จนถึงสมัยของมูสโซลินีกับฮิตเลอร์ ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับเหตุผลเริ่มต้นตั้งแต่สมัยของนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสยุคปฏิรูป จนกระทั่งถึงสมัยของมาร์ค และนักปรัชญาชาวรัสเซีย

ย่อหน้านี้ถ้าวิเคราะห์ส่วนสำคัญและส่วนประกอบขยาย จะมีถึง 5 ระดับ คือ

- ระดับ 1 (1) มรดกทางปัญญาของมนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีความเจริญเพิ่มพูนและซับซ้อนมากกว่ายุคก่อน ๆ
- ระดับ 2 (2) ทั้งนี้ด้วยสาเหตุหลายประการ กล่าวคือ

- ระดับ 3 (3) ประการแรก.....๑๓๑
- ระดับ 3 (4) ประการที่สอง.....๑๓๑
- ระดับ 3 (5) ประการที่สาม.....๑๓๑
- ระดับ 3 (6) ประการที่สี่.....๑๓๑
- ระดับ 4 (7) แต่ถ้าสรุปให้เห็นวิวัฒนาการของแนวคิดที่คลี่คลายออกไปจะมี
อยู่สองอย่างคือ แนวคิดเกี่ยวกับด้านอารมณ์และเหตุผล
- ระดับ 5 (8) แนวคิดในด้านอารมณ์.....๑๓๑
- (9) ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับเหตุผล.....
.....๑๓๑

จะเห็นว่าส่วนประกอบขยายประโยคใจความซึ่งเป็นประโยคสนับสนุน นอกจากต้องเขียนให้อยู่ในขอบข่ายเนื้อหาที่จำกัดโดยประโยคใจความแล้ว ยังจำเป็นต้องเรียงลำดับให้ต่อเนื่องกันไป และต้องขยายความบางตอนให้ชัดเจน จึงจะทำให้เนื้อความในย่อหน้าหมดจดงดงาม

การจัดลำดับความและการขยายความในย่อหน้า อาจทำได้หลายวิธี ตัวอย่างเช่น

1. เรียงลำดับความและขยายความตามเวลา เรื่องราวหรือเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นก่อนก็กล่าวก่อน ส่วนเรื่องราวหรือเหตุการณ์ใดที่เกิดขึ้นภายหลัง ก็กล่าวทีหลังเรียงกันตามลำดับ เช่น

(16) ตรากระทรวงคมนาคม คือตราพระรามทรงรถ ตราควงนี้เดิมเป็นตราใหญ่ของกระทรวงโยธาธิการ เดิมกระทรวงนี้ใช้ตราพระอินทร์ทรงช้าง แต่มีขนาดโตไป จึงโปรดให้เปลี่ยนเป็นตราพระรามทรงรถ ให้เข้ากับเรื่องตรวจถนนเรื่องสร้างเมือง ครั้นเลิกกระทรวงโยธาธิการมารวมกันกับราชการส่วนอื่น ตั้งเป็นกระทรวงพาณิชย์ และคมนาคมขึ้นในรัชกาลที่ 6 เมื่อ 2468 ตราควงนี้จึงตกเป็นตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ครั้นเมื่อปรับปรุงกระทรวงนี้ขึ้นใหม่ เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงเศรษฐกิจ ตราพระรามทรงรถยังใช้เป็นตราตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ และกระทรวงคมนาคมจนบัดนี้

(พระยาอนุমানราชชน : พระราชลัญจกรและตราประจำตำแหน่ง)

2. เรียงลำดับความและขยายความตามสถานที่และทิศทาง อาทิ กล่าวจากเรื่องหรือสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวออกไปหาสิ่งหรือเรื่องที่อยู่ไกลตัว จากข้างในไปข้างนอก หรือจากข้างนอกไปข้างใน บรรยายหรือพรรณาส่งที่อยู่ข้างบนลงมาข้างล่าง หรือจากข้างล่างขึ้นมาข้างบน บรรยายสิ่ง

ที่พบเห็นจากซ้ายมือไปขวามือ – จากทิศเหนือไปทิศใต้ - จากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก เป็นต้น
ตัวอย่างเช่น

(17) เจ้าพนักงานปลูกโรงพระกระยาสนามข้างพระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท พระมณฑป มีนาคช่อห้อยช่อตั้ง มีใบโพธิ์ห้อย หลังคาบุแผงปูผ้าขาวนอก มีเพดานผ้าขาว มีดอกจำปา ทองห้อย มีม่านขาวและมณฑปหุ้มผ้าขาว มีราชวัติฉัตรธง ฉัตรเงิน ฉัตรทอง ฉัตรนาค ฉัตรเบญจรงค์ ต้นกล้วย ต้นอ้อย ดอกหมาก ดอกมะพร้าว ประดับตามธรรมเนียม มีเตียงลาดเสื่ออ่อน ผ้าปูข้างบนเสื่ออ่อน ถาดทองแดงปากกว้าง 3 สอกตั้งบนผ้าขาว

(สมเด็จพระนเรศวรมหาราช : ตำราราชาภิเษกครั้งกรุงศรีอยุธยา)

3. เรียงลำดับความและขยายจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย พุถึงส่วนรวมหรือส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดเจนก่อน แล้วค่อย ๆ จาระไนไปถึงส่วนย่อย ๆ อันเป็นรายละเอียดของส่วนรวม นั้นตามลำดับ เช่น พรรณนาลักษณะบุคคลก็พูดถึงบุคลิกที่สะดุดตาก่อน แล้วจึงกล่าวถึงบุคลิกปลีกย่อยอื่น ๆ ถ้าพูดถึงโครงการทำงานก็กล่าวถึงโครงการรวม ๆ แล้วค่อยแจกแจงไปยังโครงการย่อย ๆ หากกล่าวถึงจุดมุ่งหมายหรือประโยชน์ก็กล่าวโดยส่วนรวมออกไปหารายละเอียดเป็นเปลาะ ๆ ไป ดังตัวอย่าง

(18) ความมุ่งหมายของการศึกษาในปัจจุบันมีแนวกว้างขวางขึ้น คือมุ่งส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน เพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์และเป็นพลเมืองดีของชาติในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ พัฒนาการทางกาย ปลูกฝังให้เป็นคนมีสุขภาพและพละนาถัย สมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีร่างกายแข็งแรง รู้จักออกกำลังกาย และรู้จักพักผ่อน เป็นต้น พัฒนาการทางสมอง คือการฝึกฝนให้เป็นคนมีปัญญาเฉลียวฉลาด มีความคิด สุขุมรู้จักพิจารณาไตร่ตรอง มีวิถกวิจารณ์ รู้จักแสดงออกในทางที่ถูกที่ควร ฯลฯ พัฒนาการทางอารมณ์ ได้แก่ การอบรมให้มีจิตใจละเอียดอ่อน รู้จักคุณค่าของความงาม และศิลปะทั้งปวง ฯลฯ พัฒนาการทางสังคมคือการอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข รู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม และสร้างสรรค์สังคม ในทางที่ดีขึ้น เป็นต้น

4. เรียงลำดับความและขยายความตามความสำคัญ อะไรที่สำคัญพูดขึ้นก่อน ส่วนที่สำคัญรองลงไปก็กล่าวทีหลังตามลำดับ ตัวอย่างเช่น

(19) พระเจ้าจักรพรรดิทรงเป็นที่อยู่สุดยอดของสังคมญี่ปุ่น และทรงเป็นแก่นแห่งสังคม นั้น รองจากพระเจ้าจักรพรรดิลงมาก็มีชนชั้นต่าง ๆ ชั้นสูงสุดคือชนชั้นที่เรียกว่า กูเง คือ

พวกผู้ดีตระกูลเก่า ๆ สืบตระกูลลงมาจากอดีตจักรพรรดิหรือเทพยดาต่าง ๆ ... รองจากชนชั้นกษัตริย์มาคือชนชั้น บุกะ ชนชั้นนี้คือนักรบ มีชื่อเรียกหลายชื่อ... ถัดมานั้นก็ถึงสามัญชนทั่วไป และสามัญชนนี้ก็แบ่งออกเป็นสามชั้นคือ ชาวนา ช่างฝีมือ และพ่อค้า นอกเหนือไปจากชนชั้นต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ยังมีชนอีกจำพวกหนึ่งซึ่งมีอยู่จำนวนมากมาย แต่ต้องอยู่นอกสังคม เพราะคนญี่ปุ่นไม่ถือว่าคนจำพวกนี้เป็นญี่ปุ่น และแทบจะไม่ถือว่าเป็นมนุษย์เอาเสียเลยทีเดียว คนจำพวกนี้เรียกกันว่าโจริ มีฐานะเช่นเดียวกับพวกจัณฑาล ในอินเดียหรืออาจต่ำกว่าก็ได้

(ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช : ฉากญี่ปุ่น)

5. **เรียงลำดับและขยายความตามหมวดหมู่** คือแยกแยะเนื้อหาออกเป็นพวก ๆ เป็นหมวดเป็นหมู่ เป็นประเภท เป็นชนิด เป็นวิธี ฯลฯ ตามลักษณะของเรื่องราวที่กล่าวถึง ตัวอย่าง

(20) มิตรที่ดีมี 4 จำพวก คือ มิตรมีอุปการะ 1 มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ 1 มิตรคอยตักเตือนให้สติและแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ 1 และมิตรมีความรักใคร่กันจริง 1 คนทั้งสี่จำพวกนี้เป็นมิตรแท้ ควรคบเอาไว้ ส่วนคนเทียมมิตรมี 4 จำพวก ได้แก่ คนปอกลอก 1 คนดีแต่พูด 1 คนหัวประจบ 1 คนชักชวนในทางฉิบหาย 1 คนสี่จำพวกนี้ไม่ใช่มิตร เป็นแต่คนเทียมมิตรไม่ควรคบ

6. **เรียงลำดับความและขยายความตามเหตุผล** กล่าวถึงเหตุผลและแสดงผลอันเกิดจากเหตุ นั้น หรือกล่าวถึงผล ก็พิจารณาถึงเหตุที่ก่อให้เกิดผลนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น

(21) อังกฤษกับพม่าเกิดรบกันขึ้นเป็นครั้งแรก เหตุด้วยแย่งเมืองประเทศราช ซึ่งอยู่ในระหว่างอินเดียกับพม่า คือ เมืองยะไข่ เมืองมณีปุระ และเมืองอัสสัม เป็นต้น ซึ่งพม่าไปตีเอาเมืองเหล่านี้ได้แล้ว แต่แรกคิดจะเดินกองทัพบุกเข้ามาตีเมืองอังวะ แต่มาปรากฏว่าทางกันดารนัก อังกฤษจึงเปลี่ยนความคิดจัดเป็นกองทัพเรือ ให้เซอร์อาชิบันด์แคมเบลเป็นแม่ทัพ ยกมาเข้าปากน้ำเอราวัตี ได้เมืองอย่างกึ่งไว้เป็นที่มั่น ครั้นจะยกกองทัพตีต่อขึ้นไปพอประจวบเข้าฤดูฝนหนทางกันดาร ไพร่พลอังกฤษผิอากาศเกิดเจ็บไข้ ทั้งระยะทางที่ต้องรบพุ่งออกไปก็ยิ่งไกลด้วย จะต้องผ่านแดนรามัญขึ้นไปก่อนจึงจะถึงเมืองอังวะ อังกฤษจึงต้องหยุดยั้งทัพค้างฤดูฝนอยู่ที่เมืองอย่างกึ่ง แต่ในเวลาที่ยุคอยู่นั้น อังกฤษแต่งทัพอีกกองหนึ่งให้ลงมาตีหัวเมืองของพม่าตามชายทะเลข้างฝ่ายใต้ ตั้งแต่เมืองเมาะตะมะ เมืองทวาย เมืองตะนาวศรี และเมืองมะริด ไว้ได้ในอำนาจของอังกฤษทั้งสิ้น

(ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 62)

7. **เรียงลำดับความและขยายความแบบแก้ปัญหาด้วยวิธีการวิทยาศาสตร์** ซึ่งมักกล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้น สาเหตุของปัญหา พิจารณารายละเอียดของแต่ละสาเหตุเพื่อหาข้อเท็จจริง และสรุปผลของการแก้ปัญหา นั้น ตัวอย่างเช่น

(22) เมื่อไม่กี่ปีมานี้ข่าวลือกันว่า ทองพันชั่งอันเป็นสมุนไพร ขึ้นทั่วไปในประเทศไทย มีประสิทธิภาพรักษาโรคมะเร็งได้ ข่าวนี้ได้สะพัดออกไป และผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งก็พยายามชวนขายหาทองพันชั่งมาคัมภีร์กันขนานใหญ่ พวกพ่อค้าสมุนไพรพากันร่ำรวยไปพักหนึ่ง ข้อมูลเช่นนี้เหมาะแก่การทำวิจัย อันจะฟังกล่าวถึงการวิจัยว่า ทองพันชั่งรักษาโรคมะเร็งได้หรือไม่นั้นต้องทำอะไรเพียงย่อ ๆ คือ

สกัดตัวอย่างออกจากต้นทองพันชั่ง ซึ่งอยู่ตามใบและต้น แล้วนำด้วยที่ละลายในพิภคต่าง ๆ ใสลงไปหลอดเพาะเชื้อมะเร็ง มีหลอดที่ไม่ใส่ยาหลอดหนึ่ง และหลอดที่ใส่หนึ่งเป็นหลอดคุม (คอนโทรล) นำไปเก็บไว้ในตู้เพาะจนได้เวลาแล้วนำออกตรวจปรากฏว่า ทุก ๆ หลอดเชื้อมะเร็งงอกหมด นอกจากหลอดที่ใส่ยาฆ่าเชื้อมะเร็ง หมายความว่า ยาสกัดจากทองพันชั่งไม่สามารถยับยั้งการงอกของใยเนื้อมะเร็งได้

ส่วนการทดลองกับสัตว์ก็ทำนองเดียวกัน ได้ใช้หนูหกตัว ไม่ฉีดยาทดลองหนึ่งตัว เพื่อเป็นตัวคุม อีกตัวหนึ่งฉีดยาที่ฆ่ามะเร็งได้ และสี่ตัวนั้นเป็นตัวทดลอง ใช้ฉีดเชื้อมะเร็งเข้าทุกตัวแล้วฉีดยาที่สกัดจากทองพันชั่งตามไปทันที ปรากฏว่า หนูที่ฉีดเชื้อมะเร็งและฉีดยาสกัดจากทองพันชั่งตายหมด หนูตัวคุมก็ตาย ส่วนหนูที่ฉีดยากันมะเร็งไว้ไม่ตาย

การทดลองนี้แสดงว่า ทองพันชั่งไม่สามารถยับยั้งมะเร็งในหนูได้

(นายแพทย์บุญรอด ศิริเวชกุล : ยาไทยยาฝรั่ง)

8. **เรียงลำดับความและขยายความแบบให้คำจำกัดความ** โดยอธิบายความหมายของเรื่องทีพุดให้กระจ่าง บางทีต้องใช้ตัวอย่างประกอบด้วย ตัวอย่างเช่น

(23) คำว่าความสามารถนั้น มีบางคนเข้าใจกว้าง ๆ บางคนก็เข้าใจแคบ ๆ อย่างที่แคบคือใครทำอะไรได้ดีเต็มตามวิชาที่ได้เรียนรู้อมา ก็เรียกว่าเป็นคนที่มีความสามารถเสียแล้ว แต่แท้ที่จริงควรจะใช้คำว่าชำนาญจะเหมาะกว่า เปรียบเหมือนช่างไม้ ช่างเหล็ก หรือช่างอะไร ๆ ที่ทำงานดี ๆ ก็หากว่าว่าเขาสามารถ กล่าวว่าเขาชำนาญ แต่ผู้ที่ได้รอบรู้วิชาการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว และใช้ความรู้ที่นั่นด้วยการอันซำของ มักจะกล่าวกันว่าเขาสามารถ ซึ่งเป็นการส่งเสริมเกินกว่าที่ควรไปโดยแท้ อันที่จริงผู้ที่ได้เรียนการช่างไม้จนทำการในหน้าที่ของเขาได้ดีทุกสถานแล้ว ไม่เลวไปกว่าผู้ที่ได้เรียนกฎหมายจนว่าความได้

นั้น เป็นแต่ชำนาญคนละอย่างเท่านั้น แต่ถ้าจะแปลคำสามารถให้กว้างออกไปต้องแปลว่า สิ่งซึ่งกระทำให้ความเป็นใหญ่มีมาแต่ผู้ที่มีอยู่ และจะแปลให้ดีกว่านี้ก็ยาก เพราะ ความสามารถเป็นสิ่งที่ซึ่งมีได้อยู่ในตำรับตำราอันใด และจะสอนให้แก่กันก็หาได้ไม่ ย่อมจะเป็นสิ่งที่ซึ่งบังเกิดขึ้นในตัวบุคคลเอง หาใช่เพาะขึ้นโดยหาคะแนนมาก ๆ ในเวลา สอบไล่ในโรงเรียนหรือโดยได้ประกาศนียบัตรหลาย ๆ ใบก็หามิได้ การแปลคำว่า “สามารถ” แคบไปนั้นแหละ ทำให้เป็นเครื่องบำรุงโทมนัสแห่งบุคคลบางจำพวกเป็นอัน มาก คำว่าสามารถควรจะแปลเสียให้กว้างทีเดียวว่า “อาจจะทำการงานให้เป็นผลสำเร็จได้ดี ยิ่งกว่าผู้ที่มีโอกาสเท่า ๆ กัน” เช่น ต่างว่า คนสองคนได้เรียนหนังสือโรงเรียนเดียวกัน สอบไล่ได้ปาน ๆ กันในหน้าที่คล้าย ๆ กัน แต่ครั้งเมื่อทำงานแล้ว คนหนึ่งรู้จักใช้วิชาของตนให้เหมาะแก่กาลเทศะและสมเหตุสมผล อีกคนหนึ่งต้องคอยให้นายชี้หนทางให้ทำ ก่อนจึงทำเช่นนั้นนับว่าคนที่หนึ่งเป็นผู้มีความสามารถมากกว่าคนที่สอง (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ : หลักราชการ)

9. เรียงลำดับตามกระบวนการ กล่าวถึงการกระทำที่สืบเนื่องกัน มีจุดเริ่มต้น มีวิธีการตามลำดับขั้น และมีจุดสิ้นสุดของการกระทำ ตัวอย่างเช่น

(24) การจัดแจกันหรือถาดดอกไม้ สมัยนี้นิยมใช้ดอกไม้ธรรมชาติหาง่าย ราคาถูกแต่มีจุดเด่นเรียกร้องความสนใจที่วิธีจัดอย่างมีศิลป์

เครื่องใช้สำหรับการจัดถาดดอกไม้ ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ มีดอกบัวสาย ดอกธรรมชาติ ต้นเตย ถาดไม้สี่เหลี่ยมพื้นถาดด้านหนึ่งมีตะปูหงายสำหรับเสียบแต่งดอกและใบ ใบบัวขนาดพองาม 2-3 ใบ

วิธีตกแต่งดอกไม้ใช้วิธีตกแต่งจากล่างขึ้นไปบน นำใบเตยทั้งต้นมาปักแต่งให้สูงพอประมาณ ส่วนดอกบัวสายเสียบตั้งติดกับตะปูหงายให้ชูดอกขึ้น 2-3 ดอก มีความสูงต่ำไม่เท่ากัน นำดอกธรรมชาติเสียบเข้าซุกกับดอกบัวปักแซมกับใบเตย จากนั้นเทน้ำใส่ถาดแล้วเอาใบบัวลงลอย

การจัดถาดญี่ปุ่นแบบนี้ง่ายและเก๋มาก ตั้งโต๊ะแต่งห้องได้ในโอกาสอันควร หากไม่มีดอกบัวจะใช้ดอกผักตบชวาทั้งกิ่งปักแทนก็ได้ ดูเข้าซุกกับใบเตยดี แต่จะไม่เข้ากับดอกธรรมชาติ จึงให้ใช้แต่ดอกผักตบชวาอย่างเดียวจะดูสะอาดตาได้เช่นกัน

(ปราง เค้นดาวเสื่อ : ศิลปะการจัดดอกไม้)

ตัวอย่างการลำดับความและการขยายความที่ดี ดูจากย่อหน้าหมายเลข (25), (26) และ

(27)

(25) คู่แต่งงานหลายคู่แสวงหาความเสมอภาคผิต ๆ ด้วยการผลัดกันทำตามความต้องการของตัวเองแบบ “ทีใครทีมัน” เพื่อให้หายกัน หรือพยายามแบ่งทรัพย์สิน สิทธิหน้าที่คนละครึ่ง วิธีการเช่นนี้ย่อมไม่ใช่การมีส่วนร่วมกัน แต่เป็นการค้าขายซึ่งจะไม่ทำให้เกิดความเสมอภาคขึ้นได้ เพราะต่างคนต่างรักษาผลประโยชน์ของตนเองให้สมดุลเหมือนกับการเล่นเกม ดังจะเห็นได้จากประโยค เช่น “ฉันก็ได้เท่าที่คุณได้ คุณจะได้มากกว่าฉันไม่ได้” หรือ “เธอทำนั่นได้ ฉันก็จะทำนี่บ้าง” ในที่สุดก็จะกลายเป็นเกมประชดประชัน แก่แค้นและทำร้ายจิตใจกัน การทำสมการให้สมดุลด้วยวิธีนี้อาจจะเรียกได้ว่า “ความเสมอภาคของความเจ็บช้ำ” เพราะสิ่งที่จะเป็นผลตามมาก็คือ การทำให้ทุกฝ่ายเจ็บช้ำในใจเท่า ๆ กัน แนวคิดเช่นนี้มีรากฐานมาจากการแต่งงานแบบเก่า ซึ่งปราศจากความเสมอภาคนั่นเอง เมื่ออำนาจของฝ่ายสามีเริ่มอ่อนลงในสังคมสมัยใหม่ ภรรยาเริ่มต่อสู้เพื่อเรียกร้องให้ตัวเองมีสถานะทางสังคมสูงขึ้น ขณะที่สามีผู้รู้สึกถูกคุกคามก็พยายามหวังอำนาจโดยต่างฝ่ายต่างหาอาวุธของตนเท่าที่จะหาได้ ซึ่งก็เป็นอาวุธที่ถูกกำหนดโดยกฎเกณฑ์ดั้งเดิมนั่นเอง ภรรยาใช้น้ำตาในขณะที่สามีทูปโตะบึงบึง ภรรยาใช้วิธีไม่ยอมให้สามีมีความสัมพันธ์ทางเพศด้วย สามีใช้วิธีไม่ให้ภรรยาเป็นผู้ถือเงิน การแต่งงานกลายเป็นสนามรบ ซึ่งต่างฝ่ายไม่อาจชนะ เพราะคนที่เอาชนะย่อมจะต้องสูญเสียความนับถือและความรักจากคู่ของเขา

(จากหนังสือ การแต่งงานในทัศนะใหม่ พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม และวิทย์ากร เชียงกุล ถอดความ)

(26) นักจิตวิทยาหลายคนเชื่อว่า การฟังข่าวอาชญากรรมที่รุนแรงหวาดเสียว เป็นการระบายอารมณ์จิตใจได้สำนึกออก ทำให้ผู้อ่านคลายความเครียดและคลายสัญชาตญาณในด้านอาชญากรรมตามธรรมชาติ ฉะนั้นการฟังข่าวรุนแรง จึงเป็นผลดีเหมือนการเปิดฝาคู่หมาจิ้งจอกที่กำลังเดือดให้ออกออกเสียบ้าง มิฉะนั้นจะระเบิดเช่นเดียวกับในภาพยนตร์ที่มีพระเอกนางเอกจุมพิตกันอย่างรุนแรง ในทางตรงข้าม หากว่าคนเดินถนนจุมพิตกันจนเป็นของธรรมดา คนคูหรือคนที่ผ่านไปจะคลายอารมณ์ทางจิตใจได้สำนึก บางครั้งเอาตัวเองเข้าไปเปรียบเทียบกับแทนพระเอกนางเอก ทำให้คลายความเครียดในเรื่องเพศลงได้บ้าง

(จากหนังสือ เมืองหลับ เมืองตื่น ของ ดร. มยุร วิเศษกุล)

(27) เธอเพิ่งเข้าใจว่าชื่อเสียง หน้าตา และความฉลาดไม่สามารถเป็นหลักประกันได้ว่าคนนั้นคือคนที่จะทำให้ความสุขแก่เธอได้อย่างแท้จริง การที่จะหาคนที่เหมาะสมควรกับเธอไม่ใช่เรื่องง่าย เธอจะต้องรู้ถึงแรงบันดาลใจและความฝันของเธอ รู้ถึงความชอบ บุคลิกลักษณะ ความรู้ และอุดมคติของเธอ และควรพิจารณาว่าสิ่งเหล่านี้เหมาะกับเธอหรือไม่ “เหมาะ” ไม่ได้หมายความว่า “เหมือน” แต่หมายความว่าไม่ขัดแย้งกัน สิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องเชื่อมและรวมปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงความรักเข้าด้วยกัน การติดตาม ความสนใจและความใส่ใจของคนทั้งสองที่มีต่อกัน จะเป็นเหมือนเครื่องเชื่อมโยงเขาไว้ด้วยกัน และเชื่อมเขาทั้งสองกับคนอื่นด้วยความรู้สึกชอบพอและความใส่ใจ สิ่งเหล่านี้จะค่อย ๆ ขับไล่เงามืดของความเปล่าเปลี่ยว ที่บดบังตัวตนที่แท้จริงของคนเราออกไป เหลือแต่ความรักอันมีอุดมคติป้องกัน ซึ่งจะยั่งยืนคงทนเหมือนกับรูปบูชา และเธอจะไม่มีวันสูญเสียคนที่เธอรักไป

(จากเรื่อง “ความรัก” ในปจายยสาร ฉบับที่ 25, ดิซ นัท ฮันท์ เขียน, รสนา โดสิตระกูล แปล)

3. การเขียนประโยคสรุปความกับประโยคส่งความหรือประโยคเชื่อมความ

การเขียนย่อหน้านอกจากจำเป็นต้องมีประโยคใจความกับประโยคสนับสนุนดังกล่าวมาแล้ว บางครั้งในย่อหน้าบางย่อหน้า อาจต้องมีประโยคสรุปกับประโยคส่งความ (หรือประโยคเชื่อมความ) อีกด้วย

ประโยคสรุปในย่อหน้า เป็นข้อความที่ขมวดเนื้อหาสำคัญในย่อหน้านั้นมากล่าวซ้ำในตอนท้ายย่อหน้าอีกครั้งหนึ่ง เพื่อย้ำความคิดสำคัญในย่อหน้าให้หนักแน่นยิ่งขึ้น แต่การเขียนประโยคสรุปความมักจะไม่ใช่ถ้อยคำที่ซ้ำกับประโยคใจความ มิฉะนั้นจะทำให้พื้นผิว การเขียนประโยคชนิดนี้จึงควรใช้วิธีหลากหลายคำเพื่อไม่ให้ซ้ำกับประโยคใจความหรือประโยคอื่น ๆ ในย่อหน้า แต่ใจความสำคัญยังคงเป็นเนื้อหาในย่อหน้านั้นเอง ตัวอย่างประโยคสรุปความ ดูในย่อหน้าหมายเลข (28) และ (29) ข้างล่าง

(28) (ประโยคใจความ) วิธีหนึ่งซึ่งบุคคลควรคลายวิตกกังวลเกี่ยวกับจิตใต้ (ประโยคสนับสนุน) คือในขณะที่มีชีวิต เขาควรละความสุขในทางกายเสีย อย่าหลงติดอยู่กับเครื่องประดับต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้ผิดวัตถุประสงค์ที่แท้จริง นำความเลวมาให้ยิ่งความดี เขาควรหาความสุขในทางเพิ่มพูนวิชาความรู้ กล่าวคืออย่าเปิดโอกาสให้จิตติดอยู่กับสิ่งซึ่งได้กระเด็นกระสายไปจากความงาม แต่ให้จิตเข้าถึงความงามเองเลยทีเดียวน ด้วยการรู้จัก

ข่มใจ รู้จักความดี ความกล้า ความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักสัจจะ (ประโยชน์สรุปความ)
วิธีการเช่นนี้แล ย่อมจะเตรียมตัวให้เขาพร้อมอยู่เสมอ สำหรับเริ่มเดินทางไปสู่ปรโลก
(จากเรื่อง วาระสุดท้ายของโสกราตีส ส. ศิวรักษ์ แปล)

(29) (ประโยชน์ใจความ) ผึ้งเป็นสัตว์สังคม ที่แบ่งงานและหน้าที่กันอย่างถูกต้อง และ
ประสานกันเป็นอย่างดีด้วยความซื่อตรงต่อหน้าที่ (ประโยชน์สนับสนุน) ดังจะเห็นได้ว่า
ผึ้งบางพวกไปหาน้ำหวานจากเกสรดอกไม้ บางพวกคอยรับถ่ายน้ำหวานและทำหน้าที่
เปลี่ยนแปรเป็นน้ำผึ้ง บางพวกผลิตขี้ผึ้งขึ้นมาเพื่อก่อสร้างและซ่อมแซมรังของมัน บาง
พวกทำหน้าที่เป็นทหารคอยป้องกันรัง บางพวกอยู่ปรนนิบัติฟ่องและนางพญาผึ้ง และ
บางพวกทำหน้าที่ปรับอากาศในรังของมัน คือ คอยกระพือปีก เพื่อระบายอากาศและให้
ความร้อนตามแต่จะต้องการ (ประโยชน์สรุปความ) จึงนับว่าผึ้งมีระบบการทำงานที่ดีเลิศ
(จากเรื่อง เรามาตีมน้ำผึ้งกันเถิด ของ หลวงบูรเศรษฐการ)

ส่วนประโยชน์ส่งความหรือประโยชน์เชื่อมความ เป็นข้อความที่เชื่อมโยงความคิดจาก
ย่อหน้าหนึ่งไปยังอีกย่อหน้าหนึ่ง เพื่อเชื่อมเนื้อหาของสองย่อหน้านั้นให้กลมกลืนกัน ประโยชน์ส่ง
ความบางที่ทำหน้าที่เป็นทั้งประโยชน์สรุปความไปในตัวด้วย ดูตัวอย่างจากย่อหน้าหมายเลข (30)
กับ (31)

(30) (ประโยชน์ใจความ) คู่แต่งงานซึ่งสามารถมีความรู้สึกเสมอภาคกัน ย่อมจะเป็นคู่
ของกันและกันอย่างแท้จริง (ประโยชน์สนับสนุน) เพราะเขาทำงาน เล่น และเติบโตด้วยกันด้วย
การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ผลตอบแทนและประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งจะได้มาจากการที่ต่างคนต่างเป็น
ผู้ใหญ่เต็มตัว เขาจะช่วยให้กันและกันเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ขณะเดียวกันเขาก็จะใกล้ชิดกัน
มากขึ้นด้วยการให้การมีส่วนร่วม การไว้วางใจและความรักดุจเดียวกัน (ประโยชน์สรุปความและ
ประโยชน์ส่งความ) กล่าวอย่างรวบรัดก็คือ ทั้งคู่ต่างมีจุดมุ่งหมายร่วมกันนั่นเอง

(31) (ประโยชน์ใจความ) การมีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันนี้ ช่วยสร้างความผูกพันชนิด
ใหม่ซึ่งมีความหมายมากกว่าความผูกพันแบบคู่แต่งงานเสมือนพันธะมากกว่า (ประโยชน์
สนับสนุน) กล่าวคือ เป็นความผูกพันแบบเพื่อนที่มีความเสมอภาคกัน ซึ่งต่างก็มีเสรีภาพที่
จะเป็นตัวของตัวเองในฐานะคนที่ทัดเทียมกัน เขาทั้งสองจะเป็นได้ทั้งเพื่อนและคู่รัก เป็น
คนทั้งที่คิดและรู้สึก คนที่ประเมินคุณค่า และคนที่ชื่นชมเมื่อผู้ชายและผู้หญิงมีความรู้สึก
เกี่ยวกับภูมิธรรมของอีกฝ่ายหนึ่งทัดเทียมกัน ความผูกพันของเขาจะมั่นคงกว่าความผูกพัน
ตามเงื่อนไขการแต่งงานแบบเก่า เพราะว่าสิ่งนั้นเกิดมาจากภายในตัวของเขาทั้งสอง

(จากเรื่อง การแต่งงานในทัศนะใหม่ พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม และวิทยากร เชียงกุล ถอด
ความ)

จากตัวอย่างข้างบนนี้ ประโยคสรุปความ ในย่อหน้าหมายเลข (30) คือ “กล่าวอย่าง
รวบรัดก็คือ ทั้งคู่ต่างมีจุดมุ่งหมายร่วมกันนั่นเอง” ประโยคนี้ทำหน้าที่ขมวดความคิดสำคัญในย่อ
หน้าต้นและยังทำหน้าที่เป็นประโยคส่งความคิดจากย่อหน้าต้นมายังย่อหน้าถัดไปให้เนื้อความ
เชื่อมโยงประสานกลมกลืนกันอีกด้วย

ประโยคส่งความหรือประโยคเชื่อมความ บางทีไม่อยู่ในตอนท้ายของย่อหน้าที่มาก่อน
แต่อาจจะอยู่ในตอนต้นของย่อหน้าต่อมาก็ได้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะอยู่ในตำแหน่งที่ต่างกันเช่นนี้
ประโยคส่งความก็ยังทำหน้าที่เชื่อมเนื้อหาระหว่างย่อหน้าให้สอดคล้องกันเหมือนเดิม ดูจากตัวอย่าง
ย่อหน้าหมายเลข (32) กับ (33) ข้างล่าง

(32) (ประโยคใจความ) พระราชดำรัสที่ทรงเรียบเรียงอย่างรอบคอบที่สุด (ประโยค
สนับสนุน) แสดงให้เห็นชัดว่า สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ทรงมีพระปรีชา รอบรู้ในทาง
รัฐประศาสนประเพณีการที่นิยมกันในยุโรป ก็ทรงได้ศึกษา ทรงทราบหลักการโดยตลอด
(ประโยคสรุปความ) พระราชดำรัสนี้จึงเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ ในทางการปกครองของ
ประเทศสยามอย่างดียิ่ง

(33) (ประโยคเชื่อมความ) พระราชดำรัสนี้ นอกจากเพื่อจะให้ความรู้อันดีดังว่ามาแล้ว
(ประโยคใจความ) ยังทำให้เห็นพระราชหฤทัยของสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเป็นอย่างดี
(ประโยคสนับสนุน) ว่าพระองค์มิได้ทรงนึกถึงสิ่งอื่นเลย นอกจากความสุขของประชาชน
เป็นที่ตั้ง เป็นสำคัญ ในการที่จะทรงพระราชดำริกิจการใด ๆ ทั้งปวง

(จากพระราชนิพนธ์ค่านา ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ในหนังสือพระราชดำรัสใน
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก่ใการปกครองแผ่นดิน)

จากตัวอย่างสองย่อหน้านี้ ประโยคส่งความหรือเชื่อมความ คือ “พระราชดำรัสนี้
นอกจากเพื่อจะให้ความรู้อันดีดังกล่าวมาแล้ว” ซึ่งเป็นข้อความที่กล่าวซ้ำกับประโยคสรุปความ
ในย่อหน้าต้น ช่วยเชื่อมเนื้อความทั้งสองย่อหน้าให้เกี่ยวข้องกัน พึงดูรูปประโยคส่งความจึงทำ
ให้เนื้อความของแต่ละย่อหน้าประสานกันอย่างสละสลวยยิ่ง

ข้อบกพร่องในการเขียนย่อหน้า

การเขียนย่อหน้า หากไม่ปฏิบัติตามข้อแนะนำต่าง ๆ ที่ให้มาในตอนต้น อาจจะทำให้เกิดความผิดพลาดหรือบกพร่องได้นานัปการ ดังจะยกตัวอย่างมาให้ดูในบางเรื่องดังนี้

1. **คิดนอกเรื่องหรือนอกประเด็นที่กำหนดให้** คือเขียนผิดประเด็นหรือเขียนเฉียดประเด็นของเรื่อง ข้อเขียนทำนองนี้แม้จะเขียนได้วิเศษสักปานใด ก็ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายและเจตนารมณ์ของคำสั่ง สิ่งที่กำหนดให้ทำ ตัวอย่างเรียงความสองฉบับ กำหนดให้เขียนเรื่องหน้าที่ของข้าพเจ้าที่มีต่อมหาวิทยาลัย เขาเขียนดังนี้ (โปรดสังเกตคำที่พิมพ์ด้วยตัวหนาประกอบด้วย)

ก. “นับแต่ข้าพเจ้าได้ก้าวเข้ามาเรียนในรั้วมหาวิทยาลัยแห่งนี้ คำว่าพ่อขุนรามคำแหงเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าเทิดทูนและบูชาอย่างยิ่ง ถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยของเราจะเป็นที่ดูถูกดูแคลนของคนภายนอก ซึ่งยังไม่มีความเข้าใจในรามคำแหงของเรา ข้าพเจ้าคิดว่าเมื่อไรที่ข้าพเจ้าออกไปจากสถาบันแห่งนี้ ข้าพเจ้าจะพยายามกู้ชื่อเสียงมาให้สถาบันอันเป็นที่รักยิ่งของเราให้จงได้ ให้คนภายนอกได้รู้จักชื่อเสียงของรามคำแหงดียิ่งขึ้น

รามคำแหงเป็น รัฐเล็ก ๆ รัฐหนึ่ง ซึ่งมีพื้นที่ไม่กว้างขวางมากมายนัก แต่มีนักศึกษาเรียนอยู่เป็นจำนวนมาก อาณาเขต ของรามคำแหงนั้น มีสถานที่ที่น่ารื่นรมย์ น่านั่ง น่าเรียน ถึงแม้ว่ายามบ่ายแดดจะร้อนจัด แต่พวกเราชาวรามคำแหงก็ไม่ย่อท้อ ก็ยังคงเดินเพื่อจะไปเรียนยังตึกต่าง ๆ เพื่อใฝ่หาวิชาความรู้ นับตั้งแต่ ก้าวเท้า ลงจากรถเมล์เราจะพบกับพระที่นั่งบางปะอินจำลอง ซึ่งเด่นเป็นสง่า มีน้ำพุที่ให้ความรื่นรมย์ ถัดจากพระที่นั่งบางปะอินก็จะเป็นรูปพ่อขุนซึ่งนับเป็นสัญลักษณ์ของชาวรามทุกคน มหาวิทยาลัยของเราได้เปิดทำการสอน มีทั้งหมด 7 คณะด้วยกัน แต่ละคณะจะมีนักศึกษาเรียนเป็นจำนวนมาก ข้าพเจ้าได้ ทำการศึกษา อยู่คณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นคณะหนึ่งที่ข้าพเจ้าสนใจมาก”

ตัวอย่างทั้งสองย่อหน้าไม่ได้พูดถึงหน้าที่ของข้าพเจ้าที่มีต่อมหาวิทยาลัย ย่อหน้าแรกบอกถึงความรู้สึกของผู้เขียนที่มีต่อมหาวิทยาลัย ส่วนย่อหน้าที่สองเล่าถึงรายละเอียดบางอย่างของมหาวิทยาลัย ซึ่งไม่เกี่ยวกับหน้าที่ที่มีต่อมหาวิทยาลัยแม้แต่น้อย การใช้ภาษาก็รู้สึกจะแฉ่ง ๆ อยู่สักหน่อย เพราะแยกไม่ออกว่า รัฐกับสถาบันการศึกษา หรืออาณาเขตกับบริเวณ ต่างกันอย่างไร ภาษาที่ฟุ่มเฟือยก็ยังมีอีกหลายคำ

(ข) “หน้าที่ของนักศึกษาที่มีต่อมหาวิทยาลัยก็มีด้วยกันหลายประการ เช่น ด้านการศึกษา เราจะต้องพยายามปกป้องชื่อเสียงให้ดี ไม่ทำลายสถาบันอันเป็นที่รักของเราทุกคนที่มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษา มา คงจะดีใจที่จะได้พบสิ่งแปลก ๆ ใน

การเข้าศึกษาในชั้นมหาวิทยาลัย เช่น ห้องเรียน สถานศึกษาใหม่ นักศึกษาใหม่ที่จะเข้าเรียนด้วยกัน รวมทั้งครูบาอาจารย์”

ตัวอย่างนี้ประโยคแรกพูดตรงจุดดี แต่ตอนที่เป็นความคิดขยายความกลายเป็นคนละเรื่อง คือขยายความหัวข้อหน้าที่ที่มีต่อการศึกษาว่า “...เราจะต้องพยายามรักษาชื่อเสียง...” ซึ่งพูดไปอย่างเพื่อเจ้อ ไม่ได้บอกว่าหน้าที่ในด้านการศึกษาคควรจะทำอย่างไร อ่านไปแล้วจับความไม่ได้ว่าต้องการสื่อความคิดอะไรกับผู้อ่าน

2. คิดอย่างคลุมเครือ คือพูดหรือเขียนอย่างลอย ๆ มีความกำกวม ไม่กระจ่าง

ตัวอย่าง

ก. “ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่สำคัญมากอย่างหนึ่ง โดยเราเริ่มมีภาษาไทยขึ้นครั้งแรกในสมัยพ่อขุนรามคำแหง แห่งกรุงสุโขทัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยตรง เช่น นักศึกษาฟังคำบรรยายของอาจารย์ ไม่สามารถจดทุกคำพูดของท่านได้ เราก็อ่านเนื้อหาสำคัญ ๆ บันทึกใส่สมุด โดยอ้อม เช่น อ่านหนังสือประเภทนิทาน นิยาย ฯลฯ

ตัวอย่างนี้มีความคิดที่คลุมเครืออยู่ถึงสองตอน ตอนแรกคือ “เราเริ่มมีภาษาไทยขึ้นครั้งแรกในสมัยพ่อขุนรามคำแหง” ซึ่งไม่ชัดเจน เพราะภาษามีหลายชนิดทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง ฯลฯ ภาษาพูดและภาษาท่าทางเราคงมีมานานก่อนสมัยพ่อขุนรามคำแหงแล้ว ส่วนภาษาเขียนเท่าที่สันนิษฐานกันนั้น เชื่อว่าพ่อขุนรามคำแหงเป็นผู้คิดค้นขึ้น เมื่อต้องการพูดให้กระชับและกระง่าย น่าจะชี้ว่า “พ่อขุนรามคำแหงเป็นผู้ประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเป็นครั้งแรก” ส่วนตอนที่สองซึ่งไม่ชัดเจนคือ “ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม” อ่านแล้วเข้าใจยากไม่ทราบจะตีความอย่างไร ต้องอาศัยการเดาคความเข้าช่วย คือคิดว่าผู้เขียนต้องการจะสื่อความหมายว่า การเรียนรู้หรือการศึกษาภาษาไทยกระทำได้สองทางหรือสองวิธี วิธีแรกคือการเรียนรู้หรือศึกษาในห้องเรียนจากครูบาอาจารย์ อีกวิธีหนึ่งคืออ่านจากหนังสือ ถ้าต้องการความคิดอย่างนี้ ก็น่าจะปรับปรุงการใช้ภาษาเสียใหม่ให้รัดกุมกว่าเดิม

ข. “คุณชอบภาษาไทยหรือไม่ หลายคนบ่นว่าไม่น่าเรียน น่าเบื่อหน่าย เป็นการมอมเมาเด็กนักเรียนไทย ด้วยความคิดของชนชั้นปกครองที่จะครอบงำให้เด็กมีแนวคิดผิด ๆ เมื่อมีอคติต่อวิชาภาษาไทย จะสร้างความมีดমন ทำให้ไม่มีวันจะเข้าถึงใจกลางของวิชาภาษาไทยได้”

ข้อความที่ใช้ตัวหนายังไม่ชัดเจนพอ ที่ว่าเมื่อมีอคติต่อวิชาภาษาไทยแล้ว จะสร้างความมีดมน ไม่มีวันเข้าถึงใจกลางของวิชาภาษาไทยนั้น เป็นอย่างไร จริงหรือถ้ามีอคติต่อวิชานี้แล้ว

จะทำให้มีดมน มีดมนเช่นไรยังไม่กระจ่าง และที่ใช้คำว่า **ใจกลางของวิชาภาษาไทย** ยังเป็นถ้อยคำที่เข้าใจยาก ใจกลางของภาษาไทยอยู่ที่ไหน หรือคืออะไร คนอ่านจะเข้าใจสักกี่คนและผู้เขียนเขียนเช่นนี้หมายความว่าอะไร น่าจะขยายความให้แจ่มชัด ดีกว่าต้องอ่านเอาความ ซึ่งทำให้เสียเวลานาน

3. คิดอย่างขาดหลักวิชาหรือหลักความจริง เป็นความคิดที่ไม่มีน้ำหนักเพราะขาดเหตุผล ผิดข้อเท็จจริง คิดอย่างขาดข้อมูลหรือตัวอย่าง บางทีก็โหมเมดาส่งไปหรือปั้นเรื่องขึ้นเอง ดังตัวอย่าง

ก. “มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันการศึกษาที่สูงสถาบันหนึ่ง เพราะเป็นที่รวมของวิชาการชั้นสูงแทบทุกสาขา และการที่จะเป็นมหาวิทยาลัยได้ จะต้องเปิดสาขาที่เรียนตั้งแต่ 6 สาขาขึ้นไป จึงจะเรียกได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัย”

ข้อความนี้ผู้เขียนมิได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงว่าการที่จะเป็นมหาวิทยาลัยได้ควรจะต้องเปิดสอนกี่คณะเป็นอย่างน้อย การที่จะจำกัดว่ามีอย่างน้อย 6 คณะ จึงจะเป็นมหาวิทยาลัยได้นั้นไม่จริงเสมอไป เพราะตอนเริ่มก่อตั้งใหม่ ๆ มหาวิทยาลัยรามคำแหงเปิดสอนเพียง 4 คณะเท่านั้น ขอให้สังเกตว่า การใช้คำคิดบางทีก็เกิดความไขว้เขวมาก เช่นใช้คำว่าสาขาแทนคณะนั้น บางทีทำให้เข้าใจผิดได้ง่าย เพราะในคณะเดียวกันยังเปิดสอนหลายสาขาวิชาที่มี

ข. “การศึกษาเป็นเสมือนหนึ่งกุญแจที่สำคัญของประเทศ เพราะหากคนได้รับการศึกษาจะทำให้ประเทศเจริญ ก้าวหน้ามั่นคง เศรษฐกิจของประเทศสมบูรณ์ ตรงข้ามหากการศึกษาไม่ได้มาตรฐาน จะเกิดปัญหาที่เป็นภัยร้ายแรงแก่ประเทศ เช่นเกิดพวกมิถิลาชีพและผู้ก่อการร้าย เป็นต้น”

ตัวอย่างนี้แสดงว่า ผู้เขียนเห็นการศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญที่แก้ปัญหาของชาติได้ทุกอย่าง เหมือนกับว่าการศึกษาเป็นยาอเนกประสงค์ที่รักษาโรคได้สารพัดอย่าง ซึ่งที่จริงมิได้เป็นเช่นนั้นเสียเป็นส่วนมาก เพราะปัญหาใหญ่ ๆ ของชาติที่เกิดขึ้นนั้น ยังมีสิ่งที่จะต้องแก้ไขควบคู่ไปกับการศึกษามากมาย จึงทำให้ประเทศชาติเจริญได้ เช่น เรื่องความยุติธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสมอภาคในการทำงานและโอกาส ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ฯลฯ ถ้าพึงการให้การศึกษาก่อนอย่างเดียว มิได้ทำให้เศรษฐกิจมั่นคงได้ดังที่ได้เขียนมา ตัวอย่างง่าย ๆ เช่น คนเรียนจบชั้นสูง ๆ แต่ไม่มีงานทำมีอยู่มากมาย เป็นต้น

4. คิดสับสน คือพูดหลายเรื่องหลายอย่างในเวลาเดียวกัน จนจับต้นชนปลายไม่ถูกว่ากำลังพูดถึงเรื่องอะไร ตัวอย่าง

ก. “ตามทัศนคติของข้าพเจ้านั้น ภาษาไทยเป็นภาษาที่ยากยิ่ง ถ้าเรานึกและพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน พยายามให้ความเข้าใจตั้งแต่แรกเริ่ม ก่อนศึกษาเราควรทำให้รักภาษาไทย คั่นคว่ำและฝึกอ่าน ฟัง เขียน ให้เกิดความชำนาญ ที่คนเราไม่นิยมเรียนภาษาไทยนั้น เพราะขาดความสนใจและเอาใจใส่ ภาษาไทยเปลี่ยนแปลงง่าย นิยมนำเอาภาษาอื่นมาดัดแปลงแก้ไข มีกฎเกณฑ์มากตามความต้องการ หรืออาจจะเรียกง่าย ๆ ว่าขาดเสถียรภาพ ขาดความเป็นตัวของตัวเอง”

ย่อหน้านี้พูดถึงเรื่องใหญ่ ๆ สามประเด็น คือ ภาษาไทยเป็นภาษาที่ยากหนึ่ง เหตุที่ผู้ไม่นิยมเรียนภาษาไทยหนึ่ง และภาษาไทยเปลี่ยนแปลงง่ายหนึ่ง ที่จริงในย่อหน้าเดียวกันควรจะพูดเพียงเรื่องเดียวก็พอ มิเช่นนั้นจะอ่านจับความไม่ได้ว่า ความคิดหลักต้องการพูดถึงเรื่องอะไร โปรดสังเกตให้ดีว่าตอนท้ายย่อหน้าใช้คำว่า **เสถียรภาพ** ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจว่าหมายถึงมีกฎเกณฑ์มากเกินความต้องการ หรือขาดความเป็นตัวของตัวเอง ฟังแล้วขัดหูเพราะเสถียรภาพ แปลว่าความมั่นคงต่างหาก

ข. “ภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับภาษาเพื่อนบ้านหลายภาษา ก็เป็นภาระที่จะต้องศึกษาการอ่านให้ถูกต้อง และเข้าใจความหมายอย่างถ่องแท้ คำเหล่านี้มีใช้ให้เหมาะสม เมื่อไม่อาจใช้ได้เหมาะ ก็ไม่บังควรจะจัดว่าเราสามารถใช้ภาษาได้เลย เราอาจมีทัศนคติว่ายากง่าย เมื่อเราพบแง่มุมเหล่านั้นจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรับทราบมา และด้วยอุปนิสัยที่ไม่ชอบศึกษาเรื่องเหล่านี้สำหรับผู้นิยมชมชอบที่จะเรียนรู้ และชาวซึ่งในวงวรรณกรรมเมื่อได้สัมผัสสรรแห่งวรรณศิลป์จะเป็นร้อยแก้วหรือกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ จะเห็นความอ่อนโยน นุ่มนวล ความไพเราะอย่างชาวซึ่ง ก็จะบังเกิดความภาคภูมิใจในสิ่งเหล่านี้ ที่เขาสามารถเข้าใจในการสนองจิตใจได้เป็นอย่างดี สมบัติชิ้นนี้ที่ได้รับตกทอดมาเป็นสิ่งที่มีค่าอันไม่อาจประมาณได้ ภาษานอกจากจะสื่อความเข้าใจแล้ว ยังสะท้อนให้ทราบความคิด เจตนาและจิตใจของผู้แสดงออกอีกด้วย เราสามารถถ่ายทอดความคิดความรู้สึกเหล่านี้ได้ดีเพียงใดอยู่เพียงความสามารถในการใช้ภาษาเท่านั้น เราไม่อาจแสดงทัศนนะว่าภาษาไทยดี หรือเลวอย่างไร ทุกภาษาย่อมมีความสำคัญด้วยกันทั้งนั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุปนิสัย และประสบการณ์ของผู้ศึกษา”

ตัวอย่างนี้แสดงความคิดสับสนที่สุด ถ้าลองวิเคราะห์ดูจะเห็นว่าพูดถึงเรื่องหลายเรื่องที่ไม่สัมพันธ์กันเลย เช่น

- ภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับภาษาเพื่อนบ้าน
- การใช้คำ

- การเรียนวรรณกรรม
- ภาษาสะท้อนความคิด เจตนา และจิตใจของผู้แสดงออก
- ภาษาดีหรือเลว ฯลฯ

และที่บกพร่องอย่างฉกรรจ์คือ การเชื่อมโยงความคิด ไม่เป็นเหตุเป็นผลและไม่รับกัน อ่านแล้วจับใจความสำคัญไม่ได้ เมื่อพูดถึงภาษาไทยสัมพันธ์กับภาษาเพื่อนบ้าน ก็ไม่ขยายความ ให้ชัดเจน เขียนไม่หมดถ้อยกระทงความ กู๋ ๆ ก็พูดถึงเรื่องใหม่ดังนี้โดยตลอด เป็นข้อที่ควรแก้ไข อย่างยิ่ง

5. **คิดขาดตอน** เพราะมีความคิดอื่นมาแทรก ทำให้ความคิดที่กำลังเขียนค้างอยู่ ความคิดที่แทรกเข้ามานั้นทำให้เรื่องราวขาดความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

“การจราจรภายในมหาวิทยาลัยระหว่างผู้ใช้รถ และนักศึกษาที่เดินไปมามีปัญหา มากวิธีขับรถของนักศึกษาบางคนยังไม่มีระเบียบวิธีที่ถูกที่ควรระหว่างผู้ใช้และนักศึกษาที่ต้องเดินด้วยเท้า อาจจะมีบางคนคิดไม่ถึงว่า อุดมการณ์แห่งลัทธิสังคมนิยมอาจจะเกิดขึ้นได้จากการไม่เท่าเทียมกันทางสังคมนี้ได้” ซึ่งเกิดขึ้นกับสภาพจิตใจนี้เป็นปัญหาที่ควรแก้ไข วิธีการนี้ข้าพเจ้าเองอยากให้ผู้บริหารนำวิธีการต่าง ๆ มาแก้ไขปรับปรุงการจราจรภายในมหาวิทยาลัยของเราให้เป็นระเบียบดีขึ้นกว่าเดิม จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาส่วนมาก”

ย่อหน้านี้ตอนต้นกำลังพูดถึงการจราจรภายในมหาวิทยาลัย แต่กลาง ๆ ย่อหน้ามีข้อความเข้ามาแทรกว่า “อาจจะมีบางคนคิดไม่ถึงว่า อุดมการณ์แห่งลัทธิสังคมนิยมอาจจะเกิดขึ้นได้จากการไม่เท่าเทียมกันของสังคมนี้ได้” เรื่องการจราจรกับอุดมการณ์แห่งลัทธิสังคมนิยมไม่ทราบจะเข้ากันได้อย่างไร ข้อความที่แทรกเข้ามานอกจากทำให้ความคิดเดิมหยุดชะงักลงแล้ว ยังไม่ให้แง่คิดที่เป็นประโยชน์อันใด

6. **คิดซ้ำ ๆ ซาก ๆ** คือพูดอยู่แต่เรื่องเดิมวนเวียนไปมาเหมือนพายเรือในอ่าง ไม่ได้เนื้อหากระทงความเพิ่มขึ้นเลย ตัวอย่าง

ก. ดูตัวอย่างในข้อ 5. ตอนต้นย่อหน้ากล่าวว่า “การจราจรภายในมหาวิทยาลัยระหว่างผู้ใช้รถ และนักศึกษาที่เดินไปมามีปัญหา มากวิธีขับรถของนักศึกษาบางคนยังไม่มีระเบียบวิธีที่ถูกต้องระหว่างผู้ใช้รถและนักศึกษาที่ต้องเดินด้วยเท้า” ที่จริงประเด็นความคิดที่สำคัญคือผู้เขียนต้องการเขียนว่าในมหาวิทยาลัยมีปัญหาจราจรระหว่างผู้ขับรถกับผู้เดินเท้า แต่เขียนซ้ำ ๆ ซาก ๆ อยู่หลายเที่ยว ข้อนี้มีสาเหตุมาจากใช้ภาษาฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัดคำบางคำที่ควรประหยัด

ข. “เป็นความจริงที่ว่า ภาษาเป็นวัฒนธรรมและเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติอย่างหนึ่ง ฉะนั้นใครที่ ฉะนั้น ภาษาไทยก็เป็นวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ประจำชาติไทย...”

ข้อความตอนนี้แม้จะมีหลายประโยคแต่ก็เขียนได้สั้น ๆ ว่า ภาษาเป็นวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ ก็เป็นที่เข้าใจกัน การใช้คำคุณใด... ฉะนั้น ไม่ควรจะใช้ให้ประอะ

7. คิดไม่สัมพันธ์กัน พูดถึงเรื่องสองเรื่องที่เข้ากันไม่ได้หรือไม่กลมกลืนกัน แต่ไม่ถึงกับ แย้งกัน ตัวอย่าง

“เนื่องจากการเรียนวิชาภาษาไทยไปเกี่ยวข้องกับทุก ๆ สถาบันของสังคม ดังลูกโซ่ที่ ขาดจากกันไม่ได้ ถึงแม้ทุก ๆ คนที่เกิดมาแล้วเมื่อถึงวุฒิภาวะขั้นที่สามารถจะใช้ภาษาปาก เป็นสื่อความเข้าใจแล้วก็ตาม ก็มิได้ทำให้ชีวิตและทักษะเจริญได้โดยสมบูรณ์ เพราะใน การดำเนินชีวิตตามธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาตินั้น จะต้องมีการเปรียบเทียบ แผนเป็นที่ยอมรับของคนในชาติ ซึ่งเราจะสามารถเรียนรู้ได้จากการเรียนวิชาภาษาไทย”

ย่อหน้าพูดถึงเรื่องที่ไม่รับกันเลย คือ ความเกี่ยวข้องของวิชาภาษาไทยกับสถาบันอื่น ๆ ความเจริญของคน และการดำเนินชีวิตตามธรรมเนียมประเพณี และตอนจบย่อหน้าได้พยายาม สรุปทั้ง 3 เรื่องนี้เข้าด้วยกัน คุณแล้วเข้ากันไม่ได้

8. คิดขาดลำดับ เป็นความคิดที่ขาดระเบียบ แยกหมวดหมู่ไม่ถูก หรือจัดเรื่องราวไม่ เป็น ขยายความคิดตำแหน่ง ตัวอย่างเช่น

ก. “มนุษย์ย่อมมีภาษาของตัวเอง ทุกชาติ ทุกชั้น ทุกวรรณะ จะต้องมีภาษาดูด้วยกันทั้งนั้น สัตว์เดรัจฉานก็มีภาษาของตนเอง เพื่อรักษาสืบต่อไปให้ลูกหลาน อาทิ นกก็มีภาษานก สุนัข ก็มีภาษาสุนัข หรือประเทศอังกฤษก็มีภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ จีนก็มีภาษาจีนประจำ ชาติ คนไทยเราก็มีภาษาไทยของเราเอง”

ตัวอย่างนี้ถ้าอ่านผ่าน ๆ ก็ไม่มีอะไรขัดหู แต่ถ้าสังเกตการจัดอันดับความคิดจะเห็นว่า แย้งกันอยู่ในที่ คือเมื่อก้าวถึงภาษามนุษย์ก็ควรจะยกตัวอย่างภาษามนุษย์ต่าง ๆ ก่อน แล้วค่อย ยกตัวอย่างภาษาสัตว์อื่น ๆ ความคิดหลักกับความคิดรองจะได้ไม่ขาดห่าง เช่น เขียนในทำนองว่า มนุษย์หรือสัตว์ย่อมมีภาษาของตนเอง เช่น ประเทศอังกฤษใช้ภาษาอังกฤษ ประเทศ... นกก็มี ภาษานก สุนัขก็มีภาษาสุนัข... เป็นต้น

ข. “การเรียนภาษาไทยในโรงเรียนนั้นแบ่งออกเป็นวิชาย่อย ๆ ได้หลายวิชาคือเรียงความ ย่อ ความ จดหมาย วรรณคดีไทย หลักภาษาไทย และการใช้ภาษาไทย...”

ควรจัดลำดับความคิดเสียใหม่ว่า การเรียนภาษาไทยในโรงเรียน แบ่งออกเป็นวิชาย่อย ๆ ได้ 3 วิชา คือ วรรณคดีไทย หลักภาษาไทย และการใช้ภาษา ได้แก่ เรียงความ ย่อความ จดหมาย... เป็นต้น

9. คิดอย่างอ้อมค้อม คือไปพูดนอกเรื่องเสียยืดยาว แล้วจึงวกกลับมาเขียนตรงกับจุดของเรื่องในตอนใกล้จบ หรือตอนจบ ข้อนี้ไม่ต้องยกตัวอย่างเพราะจะพบเห็นอยู่เสมอ

สรุปใจความสำคัญบทที่ 3

ใจความสำคัญของการเขียนย่อหน้า ขอสังเขปเป็นโครงเรื่องให้เห็นง่าย ๆ ได้ ดังนี้

ประโยคกล่าวนำ : การเขียนย่อหน้าให้ได้ผลดี ควรเข้าใจหลักสำคัญของย่อหน้ากับวิธีเขียนส่วนประกอบต่าง ๆ ของย่อหน้าที่ถูกต้อง

1. กำเนียงถึงหลักสำคัญของย่อหน้า
 - ก. เน้นความคิดสำคัญอย่างเดียว
 - 1) จำกัดความคิดให้พอเหมาะกับความยาว
 - 2) พูดถึงประเด็นที่สำคัญอย่างเดียวในย่อหน้าเดียว
 - 3) พูดให้ตรงจุด
 - ข. มีเอกภาพ
 - 1) มีจุดมุ่งหมายสำคัญอย่างเดียว
 - 3) มีความสมบูรณ์ในตัวเอง
 - 4) กล่าวถึงเรื่องราวอย่างเดียวกันครบถ้วน
 - ก) ยึดประเด็นเป็นหลัก
 - ข) ให้รายละเอียดเพียงพอ
 - ค. มีความสัมพันธ์
 - ง. มีต่อเนื่อง
 - จ. ขยายความอย่างเพียงพอและหมดจด
 - 1) เขียนส่วนประกอบทุกส่วนให้สมดุลกัน (ตอนนำ-ตอนอภิปราย-ตอนสรุป)
 - 2) จำกัดเนื้อหาให้จำเพาะเจาะจง
2. เขียนส่วนประกอบของย่อหน้า
 - ก. เขียนประโยคใจความ
 - 1) เขียนเป็นข้อความที่สมบูรณ์
 - 2) เขียนให้แคบหรือเฉพาะเจาะจง
 - 3) ใช้คำให้ถูกต้อง
 - ข. เขียนประโยคสนับสนุน
 - 1) วิเคราะห์ความคิดประโยคใจความ
 - 2) ประมวลความคิดสนับสนุน
 - 3) เลือกความคิดที่เกี่ยวข้อง
 - 4) ลำดับความและขยายความ
 - ค. การเขียนประโยคสรุปความ

- (1) ผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้ดีขึ้น
- (2) ผู้เรียนต้องพยายามเข้าใจจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้ ว่ากำหนดให้ทำอะไรบ้าง
- (3) ครูส่วนมากไม่ศรัทธาในวิธีการศึกษาด้วยตนเอง
- (4) ผู้เรียนต้องกระทำกิจกรรมของการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ให้เป็นไปตามขั้นตอน
- (5) มีผู้เรียนส่วนน้อยซึ่งบรรลุนิติภาวะพร้อมที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

ข. ประโยคใจความ การถือเอาคะแนนสอบเป็นเรื่องสำคัญทำให้เกิดความหลงผิด

ประโยคสนับสนุน

- (1) จุดมุ่งหมายสูงสุดของการศึกษาคือการเรียนรู้แต่ไม่ใช่คะแนนสอบ ดังนั้นคำพังแต่คะแนนไม่มีความหมายในตัวเอง
 - (2) การคัดลอกความคิดของผู้อื่น มักพบเสมอในหมู่นักศึกษา
 - (3) เมื่อนักศึกษาก้าวไปสู่ในโลกธุรกิจ บุคลิกและความสามารถจะเป็นเครื่องกำหนดความสำเร็จของเขา แต่ไม่ใช่คะแนนสอบ
 - (4) คำว่าภราดรภาพมักพบอยู่เสมอในรายงานและข้อสอบของนักศึกษา
 - (5) ความกลัวและความกังวลในเรื่องคะแนนมักจะทำลายความสนุกของการเรียน
4. จงพิจารณาข้อความแต่ละข้อในวงเล็บให้ดี ว่าเข้าลักษณะใดจาก ก. - ง. เลือกได้อย่างไรก็ไปวงรอบอักษรนั้นในแต่ละข้อที่เว้นไว้ท้ายข้อความ คือ
- ก. ถ้าข้อความนั้นเป็นประโยคใจความ
 - ข. ถ้าข้อความนั้นเป็นประโยคสนับสนุนตัดทิ้งไม่ได้
 - ค. ถ้าข้อความนั้นเป็นประโยคสนับสนุนที่ตัดทิ้งแล้วเสียความเดิมน้อยที่สุด
 - ง. ถ้าข้อความนั้นเป็นประโยคสนับสนุนที่ตัดทิ้งแล้วทำให้เรื่องราวในย่อหน้าชัดเจนยิ่งขึ้น

(1) ภาษาเป็นวัฒนธรรมประจำชาติอย่างหนึ่ง (2) ภาษาของแต่ละชาติต่างก็มีเอกลักษณ์เฉพาะตน (3) เอกลักษณ์ประการหนึ่งของภาษาไทยที่จะกล่าวถึงในที่นี้ ก็คือการใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ (4) พ่อขุนรามคำแหงทรงประดิษฐ์เครื่องหมายวรรณยุกต์ขึ้นพร้อม ๆ กับลายสือไทย (5) แต่เอกลักษณ์ของภาษาไทยที่เกี่ยวกับวรรณยุกต์นี้ มีมาก่อนรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหง (6) หมายความว่า เรามีคำพูดคือมีภาษาพูดใช้มาก่อนที่พ่อขุนรามคำแหงจะประดิษฐ์ลายสือไทย (7) ดังนั้นภาษาของเราเป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์มาตั้งแต่เริ่มมีภาษาไทยแล้ว (8) พ่อขุนรามคำแหงทรงประดิษฐ์ลายสือไทยพร้อมกับเครื่องหมายวรรณยุกต์ขึ้น (9) ก็เพื่อไว้ใช้เขียนตัวอักษรไทย (10) พระองค์ทรงประดิษฐ์เครื่องหมายวรรณยุกต์ขึ้นสำเร็จ (11) เครื่องหมายที่ทรงประดิษฐ์มีเพียงสองรูป คือ

ไม้เอก และไม้โท (12) ไม้เอกเขียนเหมือนไม้เอกปัจจุบัน คือ ก่ (13) ส่วนไม้โทนั้นเขียนเป็นรูปกากบาท (14) เพราะคำว่าโทหมายถึงสอง (15) เอกหมายถึงหนึ่ง ก็จึงลงมาทีเดียว (16) ส่วนโทหมายถึงสองจึงขีดสองที ต่อมาภายหลังเขียนเร็ว ๆ จึงกลายเป็นรูป ดังในปัจจุบันนี้ (17) สาเหตุที่ข้าพเจ้ากล่าวว่าเครื่องหมายวรรณยุกต์เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของไทยนั้น (18) หมายความว่าถึงแม้ภาษาของชาติอื่นบางภาษา จะใช้ระดับเสียงวรรณยุกต์บอกความหมายของคำแต่ละคำ เช่น ภาษาจีน เป็นต้น (19) แต่ในภาษาจีนก็ไม่มีเครื่องหมายวรรณยุกต์ (20) ภาษาอื่น ๆ นอกจากภาษาจีน เช่น ขอม บาลีสันสกฤต ก็ไม่มีวรรณยุกต์ใช้ (21) พอขุนรามคำแหงทรงประดิษฐ์วรรณยุกต์ขึ้นใช้สองรูป นับเป็นความพยายามที่จะออกเสียงตัวหนังสือให้ใกล้เคียงเสียงพูดมากที่สุด

(1)	ก.	ข.	ค.	ง.	(2)	ก.	ข.	ค.	ง.
(3)	ก.	ข.	ค.	ง.	(4)	ก.	ข.	ค.	ง.
(5)	ก.	ข.	ค.	ง.	(6)	ก.	ข.	ค.	ง.
(7)	ก.	ข.	ค.	ง.	(8)	ก.	ข.	ค.	ง.
(9)	ก.	ข.	ค.	ง.	(10)	ก.	ข.	ค.	ง.
(11)	ก.	ข.	ค.	ง.	(12)	ก.	ข.	ค.	ง.
(13)	ก.	ข.	ค.	ง.	(14)	ก.	ข.	ค.	ง.
(15)	ก.	ข.	ค.	ง.	(16)	ก.	ข.	ค.	ง.
(17)	ก.	ข.	ค.	ง.	(18)	ก.	ข.	ค.	ง.
(19)	ก.	ข.	ค.	ง.	(20)	ก.	ข.	ค.	ง.
(21)	ก.	ข.	ค.	ง.					

5. จงพิจารณาว่าประเด็นหรือใจความสำคัญในย่อหน้า ข้อ 4. มีกี่ตอน คืออะไรบ้าง

.....

.....

.....

6. จงพิจารณาว่าการเขียนย่อหน้าต่อไปนี้ บกพร่องในเรื่องอะไร จงแก้ไขเสียใหม่ให้ถูกต้องลงในช่องว่างที่เว้นไว้

“ฝั่งมีวิธีการปรับภาวะอากาศให้แก่งของมันอย่างแปลกประหลาด ในฤดูหนาวสัตว์โลกต้องหนีไปหาที่อบอุ่น และบางชนิดธรรมชาติได้สร้างไว้ให้ เช่น ขนหรือหนังที่หนา มนุษย์ก็ต้องใช้สมองวิวัฒนาการมาเป็นเวลานานนับเป็นพัน ๆ ปี เพื่อต่อสู้กับความหนาว เช่น หลบไปตามถ้ำ

ก่อไฟผิง สร้างอาคารบ้านเรือนป้องกันความหนาวและทำเตาผิง ทำเสื้อผ้าชนิดต่าง ๆ เพื่อป้องกันความหนาว ในสมัยปัจจุบันมีเครื่องปรับอากาศใช้ไฟฟ้าให้ความอบอุ่นหรือเย็นตามความต้องการ”

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. จงลำดับความคิดเรื่อง “ขั้นตอนในการจัดดอกไม้” ว่าจะกล่าวถึงหัวข้อความคิดใดก่อนหลังให้เป็นไปตามลำดับ โดยใส่หมายเลข 1, 2, 3,.....หน้าข้อความที่ต้องการกล่าวหรือหลังนั้นตามลำดับกันไป

-ก. ใต้น้ำในภาชนะที่จะจัดให้มากพอ และควรใส่ก่อนทุกครั้งที่จะปัก เพื่อกันลม
-ข. เตรียมเครื่องใช้ทุกอย่างที่จำเป็นไว้บนโต๊ะ เรียงและจัดให้หยิบใช้ได้ง่ายจากขวาไปซ้ายหรือจากซ้ายไปขวา
-ค. การตัดก้านสั้นยาวแล้วแต่สัดส่วนของภาชนะและแบบการจัด การตัดแต่งกิ่งก้านแต่ละครั้งควรพิจารณาให้รอบคอบ และควรตัดในน้ำทุกครั้ง
-ง. ตัดสินใจให้แน่ว่า จะให้รูปทรงหรือแบบการจัดเป็นอย่างไร โดยลองวาดในกระดาษก่อนเพื่อจะได้ไม่ต้องรื้อจัดใหม่ จะทำให้ดอกไม้ช้ำ
-จ. เมื่อทุกอย่างพร้อมตามข้างต้นแล้ว ลงมือจัดด้วยการวางที่สำหรับยึดดอกไม้ลงในภาชนะ การวางตรงไหนขึ้นอยู่กับแบบการจัด ถ้าจะจัดให้เป็นรูปครึ่งวงกลมหรือรูปพัดก็วางที่ยึดกึ่งกลางของภาชนะ ถ้าต้องการจัดเอียงข้างใดข้างหนึ่ง ก็ต้องวางที่ยึดเอียงไปทางนั้น ข้อสำคัญจะต้องไม่ให้ที่ยึดดอกไม้เคลื่อนที่เมื่อปักดอกไม้แล้ว
-ฉ. ใช้หลักศิลปะเข้ามาช่วยตัดสินใจ ในเรื่อง สี ส่วนสัดส่วน การเทียบส่วน ความสมดุล และการสร้างจุดเด่น

.....ช. เลือกที่รองรับภาชนะให้เหมาะสมในด้านขนาด รูปทรง และผิวสัมผัส เพื่อส่งเสริม
ให้การจัดเด่นขึ้น แล้วเสริมที่รองรับใต้ภาชนะที่จัด

.....ซ. จัดบริเวณที่จะวางภาชนะเพื่อแลเห็นดอกไม้ได้เด่น โดยวางสิ่งต่าง ๆ ให้เป็น
ระเบียบเรียบร้อย และมีที่ว่างรอบ ๆ แจกันดอกไม้เพียงพอ

8. ถ้าจะเขียนย่อหน้าโดยใช้ข้อความต่อไปนี้เป็นประโยคใจความ จงปรับปรุงข้อความเสียใหม่
โดยจำกัดขอบข่ายใจความของประโยค ให้พอที่จะบรรจุรายละเอียดของเนื้อหาได้หมดจดภายใน
หนึ่งย่อหน้า ซึ่งยาวไม่เกิน 12 บรรทัด

ก. เหตุการณ์บ้านเมืองหลังวันที่ 14 ตุลาคม 2516

.....

ข. ข่าวในหนังสือพิมพ์เป็นสาเหตุให้เกิดคดีอาชญากรรม

.....

ค. พ่อค้าคนกลางเอาเปรียบชาวนา

.....

ง. หนังสือวรรณคดีมีคุณค่ามาก

.....

จ. ความปลอดภัยในการใช้ถนน

.....

9. จงเติมคำ หรือวลี ที่กำหนดให้ด้านซ้ายมือ ลงในช่องว่างที่มีหมายเลขกำกับข้างล่าง เพื่อเชื่อม
ความคิดของข้อความในย่อหน้าเดียวกันหรือระหว่างย่อหน้าให้สอดคล้องกันอย่างสละสลวย

และ การอ่านชีวประวัติ อัตชีวประวัติ และประวัติศาสตร์ มีประโยชน์

เพราะ ก็จริง (1) เป็นเรื่องที่เกิดมาแล้วจริง ๆ (2) จะมีการเติมเต็มสีข้าง

แม้กระนั้น ก็ตาม (3) นวนิยายเป็นเรื่องที่เกิดจากจินตนาการเท่านั้น (4) ตัวละคร

แม้ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของนวนิยาย ยิ่งตัวต่าง ๆ เหล่านี้ มีความจริงขึ้นใน

สำหรับในบางกรณี ความรู้สึกนึกคิดของผู้อ่านมาก (5) นวนิยายก็ย่อมได้รับผลสำเร็จมากขึ้น

แต่นั้น (6) (7) เราจะเข้าใจตัวละครแต่ละตัวไม่ได้เลย จนกว่าเราจะเข้าใจ

แม้บางครั้ง
เพียงใด
ส่วน
และเมื่อ
เพราะ
จนกว่า
เพียงนั้น
อย่างนี้
ถ้า
เมื่อ
โดยเฉพาะ
ทั้งนี้
ส่วน

นวนิยายทั้งเรื่อง เหมือนกับเราจะรู้จักมนุษย์จริง ๆ อย่างถ่องแท้ไม่ได้
เลข (8) เราจะรู้จักชีวิตของเขาโดยตลอดนั่นเอง (9) การที่เรารู้จักตัวละคร
ในเรื่องมากเพียงใด เราก็ย่อมรู้จักผู้แต่งนวนิยายมากขึ้นตามอัตราส่วน
(10) ผู้แต่งบางคนจะเลี้ยงไม่แสดงทัศนะส่วนตัวของตนเองลงไปในเรื่อง
เรื่องที่ตนแต่งก็ตาม (11) ทัศนะส่วนตัวก็ต้องแสดงออกมา อย่างหลีกเลี่ยง
เสียมิได้ (12) นวนิยายนั้นแล คือทัศนะของผู้แต่ง เป็นการแสดงออกว่า
ผู้แต่งมีทัศนคติอย่างไรเกี่ยวกับชีวิต นวนิยายบอกบุคลิก อุปนิสัย ความ
นึกคิด ตลอดจนความรู้สึกรักของผู้แต่งอย่างแน่แท้
(13) ผู้เขียนต้องการเขียนเพื่อเทศนาสั่งสอนสังคมเลขก็มี
เช่น ริชาร์ดสันที่อังกฤษหรือดอกไม้อวดในเมืองไทย ฟิวดิ่งนั้นต้องการ
นวนิยายเป็นสื่อให้คนในสมัยของเขาเปลี่ยนแปลงขั้นปฏิรูปสังคม กุหลาบ
สายประคิษฐ์ ก็เคยใช้วิธีการเช่นนี้ที่เมืองเรา (14) ดิกเกนส์ต้องการเพียง
เพื่อจะแสดงให้เห็นว่าสังคมในสมัยของเขาเลวร้ายอย่างไร (15) โดยมิได้
สรุปไปไกลถึงถึงปฏิรูปปฏิบัติของเราเอง ก็มีนักเขียนบางคนอย่างลาว
คำหอมเคยทำมาบ้างเหมือนกัน ในอีกฝ่ายหนึ่งก็จะเห็นได้ว่าทรอลลอป
กลับเขียนเพื่อจะทำเงินเล่าแต่เรื่องการแข่งขัน และเรื่องสนุกสนานอื่น ๆ
(16) นักเขียนบ้านเราก็มีมาก (17) ในสมัยนี้ (18) คนอ่านชอบเรื่องทาง
เพศ ก็ยื่นเรื่องกามารมณ์ให้ (19) คนอ่านให้มีชายในฝันมาดกหลุมรัก
แม่ค้าขายอ้อยขวัน นักเขียนก็หิบบิ้นให้

เฉลยแนวคำตอบ (บางข้ออาจตอบได้หลายอย่าง ไม่จำเป็นต้องเหมือนกับที่เฉลยไว้ ส่วนที่เฉลย
ให้ดูนี้ ขอให้เข้าใจว่าเป็นแต่เพียงแนวทางเท่านั้น)

1. ก.

- ประโยชน์ใจความ 1 การแท้งลูกอาจทำให้ร่างกายของแม่พิการ
- ประโยชน์ใจความ 2 การแท้งลูกที่ไม่ถูกกฎหมายไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม
- ประโยชน์ใจความ 3 การแท้งลูกอาจทำให้ผู้หญิงเสียชีวิต

ข.

ประโยชน์ใจความ 1 สาเหตุประการแรกที่ทำให้การจราจรใน กทม. ติดขัดเพราะมีรถมากเกินไป

ประโยชน์ใจความ 2 สาเหตุประการที่สองที่ทำให้การจราจรใน กทม. ติดขัดเพราะถนนแคบเกินไป

ประโยชน์ใจความ 3 สาเหตุประการที่สามที่ทำให้การจราจรใน กทม. ติดขัดเพราะคนขับรถบางส่วนไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร

2. ก. การออกกำลังกายกลางแจ้งทุกวันเป็นการรักษาสุขภาพที่ดีวิธีหนึ่ง

ข. วิธีทำน้ำให้สะอาดด้วยการกรองอย่างได้ผล

ค. ข้อควรคิดคำนึงถึงเมื่อจะปลูกต้นไม้ยืนต้น

3. ก. (2) และ (4) ข. (1), (3) และ (5)

4. (1) ก. (2) ค. (3) ก. (4) ก. (5) ง. (6) ง.

(7) ง. (8) ง. (9) ง. (10) ง. (11) ข. (12) ข.

(13) ข. (14) ข. (15) ข. (16) ข. (17) ข. (18) ข.

(19) ข. (20) ข. (21) ข.

5. มีสองตอน คือ 1. เอกลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของภาษาไทยคือมีเครื่องหมายวรรคตอนที่ใช้ และ 2. ผู้ประดิษฐ์เครื่องหมายวรรคตอนตัวขึ้นใช้เป็นครั้งแรกคือพ่อขุนรามคำแหง

6. ข้อบกพร่อง คือ ขยายความออกนอกประเด็น ประโยคใจความซึ่งเป็นประเด็นของย่อหน้านี้คือ “สิ่งมีชีวิตการปรับภาวะอากาศให้แก๊สของมันเป็นอย่างแปลกประหลาด” แต่ประโยคสนับสนุนไม่ได้กล่าวว่ามีวิธีปรับภาวะอากาศอย่างไรบ้าง หากกลับไปกล่าวถึงเรื่องอื่น ควรแก้ไขการขยายความในย่อหน้าเสียใหม่ทำนองนี้

“(ประโยคใจความ) สิ่งมีชีวิตการปรับภาวะอากาศให้แก๊สของมันเป็นอย่างแปลกประหลาด (ประโยคสนับสนุน) คือในวันที่อากาศหนาวจัดสิ่งเกาะกันเข้าเป็นกลุ่มใหญ่ให้เป็นวงกลมมีช่องว่างหลวม ๆ กลุ่มที่เกาะกันนี้จะใหญ่หรือเล็ก แล้วแต่เวลานั้นอุณหภูมิจะมีมากน้อยเพียงใดแล้วจะมีสิ่งจำนวนหนึ่งเข้าไปภายในช่องว่างที่ทำไว้นั้น ขยับปีกไปมาอย่างรวดเร็วให้เกิดความร้อนต่อมาตัวอื่น ๆ จะผลัดกันเข้าไปกระพือปีก จนความร้อนภายในรังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตัวสิ่งที่ยับกลุ่มกันอย่างหนาแน่นในวงนอก จะป้องกันมิให้ความร้อนที่เกิดขึ้นสูญหายไป อุณหภูมิภายนอกกับอุณหภูมิภายในรังสิ่งจะแตกต่างกันหลายสิบองศา (ประโยคสรุปความ) นับว่าสิ่งสามารถปรับอากาศภายในรังได้อย่างน่าอัศจรรย์”

7. เรียงหัวข้อความคิดตามลำดับก่อนหลังดังนี้ 1. ง. 2. ข. 3. จ. 4. ก.
 5. ค. 6. ฉ. 7. ซ. 8. ณ. 9. ช.
8. ก. การเดินขบวนประท้วงขอขึ้นค่าแรงงานหลังวันที่ 14 ตุลาคม 2516 มีจำนวนเพิ่มขึ้น
 ข. ข่าวที่หวาดเสียวตื่นเต้นในหนังสือพิมพ์เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดคดีอาชญากรรม
 ค. พ่อค้าคนกลางชอบกดราคาข้าวเปลือกที่ซื้อจากชาวนา
 ง. หนังสือวรรณคดีมีคุณค่าในทางอารมณ์
 จ. วิธีข้ามทางม้าลายโดยวิธีปลอดภัย
9. (1) แต่นั่น (2) แม้บางครั้ง (3) ส่วน (4) และเมื่อ
 (5) เพียงใด (6) เพียงนั้น (7) เพราะ (8) จนกว่า
 (9) และ (10) แม้ (11) แม้กระนั้น (12) เพราะ
 (13) สำหรับในบางกรณีนั้น (14) ส่วน (15) ทั้งนี้
 (16) อย่างนี้ (17) โดยเฉพาะ (18) เมื่อ (19) ถ้า

